

GURASOTASUN PROGRAMAK EBALUATZEKO

ADIERAZLE SISTEMAK

Enplegu eta Gizarte
Politiketako Saila

Familia eta Komunitatea Politika

paren+ing
paren+alité
paren+alidad
guraso+asuna

Jesús de Gangoiti Barrera Fundazioa

Egileak:

Ainhoa Manzano Doktorea

Juan Luís Martín Doktorea

Maialen Sánchez Lizentziatua

Joana Rezagorri Lizentziatua (**ETXADI**)

Natalia Cruz Arranz Lizentziatua (“**Fundación Jesús de Gangoiti Barrera**” Fundazioko Bekaduna)

Fernando Olbarrieta Artetxe Doktorea

Enrique Arranz Freijo Doktorea (**HAEZI**)

GURASOTASUN PROGRAMAK EBALUATZEKO

ADIERAZLE SISTEMAK

AURKIBIDEA		2
LABURPENA		3
SARRERA		4
GURASOTASUNAREN PRINTZPIOAK	7	
GURASOTASUN POLITIKAK MARTXAN JARTZEAREN JUSTIFIKAZIO ZIENTIFIKOA		11
GURASOEN KONPETENTZIAK, HELARAZPENA ETA EBALUAZIOA	22	
ADIERAZLE SISTEMAK GURASOTASUN PROGRAMETAN	32	
ADIBIDEA		60
ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOA		62

LABURPENA

Gurasotasun alorrean esku-hartze programen diseinu eta ebaluaziorako egiaztatutako irizpideak eskainiko dituen eskuliburu bat garatu eta profesionalen esku jartzea du helburu lan honek. Eskuliburu hau, 2012ko urtean zehar, **Eusko Jaurlaritzako Familia eta Komunitate Politikarako Zuzendaritzaren** enkarguz **HAEZI/ETXADI** lan-taldeak (www.haezi.org/www.etxadi.org) aurrera eramandako proiektutik eskuratutako datuetatik abiatzen da eta Euskal Autonomia Erkidegoko gurasotasun jardueren detekzioan eta ebaluazioan erdiratzen da. Gurasotasunaren oinarri politiko eta zientifikoak agertzen dira eta, eremu horretan, erakunde politiken garapenaren egokitasuna eta efikazia analizatzen da. Guraso-konpetentzien proposamen zehatza aurkezten da, gurasotasunaren curriculum optimoa (GCO) deritzona. Era berean, praktika egokien adierazleak iradokitzen dira programen diseinu eta ebaluaziorako, zeintzuek, bere baitan ezarpena, metodologia eta edukien alorrak biltzen dituzte. Adierazleen sistema, **“Fundación Jesús Gangoiti Barrera”** Fundazioak eskainitako ikerketa beka batekin garatu izan da.

SARRERA

Lan honen garapena, Eusko Jaurlaritzak 2011-12-27an (Eusko Jaurlaritzza, 2011a) onartutako *Familiei Laguntzeko Erakunde Arteko III. Planean* (2011-2015) eta EAEko familien egoerari buruzko hainbat dokumentuetan oinarritzen da. Dokumentu hauen artean, Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak burututako (2011b) *Familiei Laguntzeko Erakunde III. Planerako Diagnostikoa* dago. Horrez gain, bestelako agiri batzuetatik eskuratutako datuak jasotzen ditu, hala nola, *EAEko Haur eta Nerabeen Errealitatearen Jarraipena Egiteko Adierazleen Sistema* (Eusko Jaurlaritzza, 2010a), *EAEko Haur eta Nerabeen Premia eta Eskakizunetara Hurbiltzeko Ikerketa* (2010b) eta azkenik, *EAEko Haur eta Nerabeei buruzko Diagnostikoa* (2011c). Aipatu diren azken hiru dokumentuen egilea *Ikuspegiak* da (Gizarte Gaietako Behatokia), Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailaren mendekoa.

Agiri horien datuen azterketatik abiatuta, gurasotasunari buruzko beste neurri osagarri batzuk txertatu dira *Familiei Laguntzeko Erakunde Arteko III. Planean* (Eusko Jaurlaritzza, 2011a), beste laguntza-neurri batzuen osagarri, esaterako, familia eta lana uztartzeko laguntzen osagarri. Adibidez, 79. ekintza honetan datza: "Familia-eredu berrien, gurasotasunaren, erantzunkidetasunaren eta bateratzearen inguruko kanpainen garapena gazteen artean, hala nola familia barneko indarkeriaren prebentziorako, bereziki genero indarkeriarekin, umeen tratu txarrekin eta seme-alaba eta guraso arteko indarkeriarekin lotutakoak (Eusko Jaurlaritzza, 2011a, 153. or.). 99. ekintzan, berriz, zera esaten da: "Gurasoei zuzendutako erditzeko prestakuntza programetan, hazkuntzarekin, gurasoak izatearen garrantzi afektiboarekin eta familia bat osatzeko garrantziarekin erlazionatutako edukien barneraketa" (Eusko Jaurlaritzza, 2011a, 162. or.).

Ilido beretik, aipatzekoa da plan horren beraren 101. ekintzaren proposamena: “Gurasotasun programen garapena, trebetasunak eta gaitasunak garatzeko. 1.a, 2011n EAEn 6 gurasotasunaren inguruan garatzen diren ekimenen identifikazioa eta ebaluazioa; 2.a, 2012an ebidentzia zientifikoan oinarritutako gurasoen garapenerako proposamen berriak eratzea; 3.a, 2013an, eragile zientifikoekin batera eta profesionalen eskura dagoen gurasotasun baliabideen banku bat martxan jartzea; 4.a, 2013an eta 2014an gurasotasun programa bat egitea eta programa ezberdinak zabaltzea” (Eusko Jaurlaritza, 2011a, 163. or.).

Erakunde Arteko III. Planean, familiei laguntzeko eta orientazioa emateko jarduerak garatzeko planteatutako beste neurri batzuk ere badira gurasotasunaren esparruan sartzen direnak. Besteak beste, familia-aniztasunaren inguruko laguntzari eta integrazioari buruzkoak (85. neurria), genero-rolen aldaketa sustatzeari begirakoak (94. neurria), familiek arlo askotan prebentzio-lana gauzatzeko duten ahalmenari buruzko sentsibilizazioarekin zerikusia dutenak (98. neurria) eta orientaziorako eta bitartekaritzarako zerbitzuen garapenari buruzkoak (102. eta 103. neurriak). Era berean, adierazgarriak dira arriskutaldeekin eta herritarrekin oro har gurasotasun-gaitasunak garatzea helburu dutenak (107. neurria) eta arriskuan dauden familiei hautemateko prebentziozko ekintzekin loturikoak (161. neurria). Azkenik, aipatzekoak dira EAEko familien babes-faktoreei eta arrisku-faktoreei buruzko ikerketak garatzeari begirakoak (140. neurria) eta familientzako prebentzio- eta hezkuntza-ekintzarako baliabideen bankua sortzeko neurria (141. neurria). Gurasotasunaren praktikaren sakoneko filosofiak ahalik eta familia gehienetara iristeko prebentzio primarioko politikak inplementatzea aldarrikatzen du.

Gurasotasunaren ekintza politikoen testuingururik zabalena Europako Kontseiluko Ministro Batzordearen *19. Gomendioarena* da. Gomendio horretan, estatu kideei dei egiten zaie gurasotasuna positiboki garatzen laguntzeko politikak ezartzeko (2006), eta hauxe du helburuetako bat: “Estatu kideek gurasotasuna gauzatzen laguntzeko baldintzak sortzea, haurrak hezi behar dituzten pertsona guztiek baliabide egokiak eskura izan ditzaten (materialak, psikologikoak, sozialak eta kulturalak) eta jarrera eta eredu sozial hedatuenak seme-alabak dituzten familien eta gurasoen

premiei egokituak izan daitezzen” (19.Gomendioa, 3. or.).

Espainiako Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasun Ministerioak Europako Kontseiluaren 19. Gomendioa garatu du, azken urteetan, eta hainbat ekimen bideratu ditu gurasotasunaren esparruan. Horien artean, aipatzekoak dira honako dokumentu hauek: *Parentalidad positiva y políticas locales de apoyo a las familias* (Rodrigo, Maiquez eta 7 Martín, 2010a), *La educación parental como recurso psicoeducativo para promover la parentalidad positiva* (Rodrigo, Maiquez eta Martín, 2010b) eta *Buenas prácticas profesionales para el apoyo a la parentalidad positiva* (Rodrigo, Maiquez eta Martín, 2011). Espainiako Udalerri eta Probintzien Federazioarekin lankidetzan osatu dira hiru dokumentuak.

GURASOTASUNAREN OINARRIAK

Arestian aipatutako dokumentuetatik abiatuta, gurasotasun kontzeptuak eta printzipioak azalduko ditugu atal honetan. Familiaren funtzioak instituzionalizatzen ari diren garai honetan (Flaquer, 1998, 1999) eta herritarren hezkuntzaren ardura administrazioek beren gain dutelarik –gizarte hezkuntza deritzona- paradoxikoa da gizarte-politiken xedea izatea familiak pertsonen garapen psikologiko osasungarrirako babes-inguru gisa duten eginkizuna berreskuratzea edo eginkizun hori berriro beren gain hartzea. Joera horretatik eratorri dira jabekuntza (ingelesez, empowerment) sustatzen duten nazioarteko politikak, hau da, familiei babes- eta heziketa-funtzioan laguntzeko helburua dutenak. Familiaren esparruko ikerketa sistematikoaren emaitzek berretsi egin dute pertsonen sustapen osasungarrian familiek funtzio ordezkazina betetzen dutela dioen hipotesia; agian horregatik diote zenbait adituk familia gizartearen laguntzaren premia duen ondare publikoa dela (Rodrigo et al., 2010).

“Gurasotasuna” kontzeptua definitzeko, funtsezko alderdia da haren izaera unibertsala. Adituek diotenez, guraso guztiek behar dute laguntza beren gurasotasun eginkizunak behar bezala garatzeko. Horren arabera, ekintza ez litzateke bideratu behar arrisku-familia edo arrisku-talde deritzen horietara soilik: ekintzen bidez, familia guztiei begirako prebentzio primarioa eta osasun publikoko planteamendu bat egin beharko litzateke. Familiek beren kideen garapen osasungarria sustatzeko eginkizun hori betetzeko beharrezko ezagutza eta laguntza guztiez jabetu behar dute.

Europako Kontseiluko Ministro Batzordearen Gomendioak

Aipatutako agiriak, Europako Kontseiluko Ministro Batzordearen 19. *Gomendioak*, estatu kideei gurasotasunerako ekimen positiboa laguntzeko politikak abian jartzeko eskatzen dien horrek (2006), printzipio hauek biltzen ditu, besteak beste: “Gurasotasuna, gurasoek seme-alaben zaintzarekin eta hezkuntzarekin loturik betetzen dituzten funtzio guztiak barne hartzen ditu. Gurasotasuna gauzatzeak

gurasoen eta seme-alaben arteko elkarreragina du ardatz, eta haurren garapen eta errealizatorako eskubide eta betebeharrak dakartza atxikita. Era berean, gurasoen jarrera haurren interes gailenean oinarritzea eskatzen du, zaintza eta gaitasunen garapena bideratzea, indarkeriarik gabe, eta aitortza eta orientazioa ematea, mugak ezartzea barne, haurren osoko garapena ahalbidetzeko” (19. Gomendioa, 3. or.). Azken batean, gurasotasunak zera esan nahi du: gurasoei seme-alabak hezteko gaitasuna emateari begirako hezkuntza-ekintza eta esku-hartze tradizionalerako politika- eta hezkuntza bultzada ematea eta jarduera horiek berreskuratzea. Gomendioak, profesional eta zerbitzu onen beharra azpimarratzen du, guraso izatearen zeregin garrantzitsua aurrera eramaten ahal izateko. Horrela, **profesional eta zerbitzuei bideratutako ildo batzuk** proposatzen dira, beste askoren artean ondorengoak:

- Berdintasun eta erabilerraztasun printzipioa.
- Gurasoekin elkartzeko printzipioa: gurasoen esperientzia eta beraien seme-alaben ezagutzaren aitortza.
- Erakundeen artean diziplinarteko lankidetzak eta koordinazioa sustatu, bitartekoen partekatzea errazteko eta diziplinarteko sare batean lan egiteko.
- Familia bakoitzak dituen aukera propioetan konfiantza izan eta konfiantza hori handitu, zerbitzuerak izan dezaketen gehiegizko menpekotasuna saihesteko.
- Familiaren indarguneak eta baliabideak indartzera bideratua dagoen esku-hartzea burutu.
- Profesionalen hasierako formakuntza eta formakuntza jarraitua bermatzen ahalegindu.

Familiei zuzendutako laguntza-zerbitzuetan hobekuntzak lortzeko helburuarekin, jarraian aurkezten diren **jarduteko printzipioak** proposatzen dira:

- Adin txikikoen eta familien eskubideak babestu.
- Jarduteko modu proaktiboa suspertu, familiak lagunduz, hauek beraien seme-

alabentzako egokiagoa den testuinguru bat eskaintzeko.

- Familia begiratu eta lotura afektiboak bermatu eta sustatu.
- Profesionalengan familia-kompetentzien ikuspuntu positiboago bat sustatu, honako hauek identifikatu eta indartzeko helburuarekin.
- Komunitarioago eta prebentiboagoa den ikuspuntua mantendu, familia komunitateko parte bezala aintzakotzat hartuz.
- Tokiko sarean dauden ahalik eta zerbitzu eta baliabide gehien eskura izan, familiaren beharrianak asetzeko.
- Familien autonomia sustatu elkarlana eta erantzukizuna berenganatzeko.
- Printzipio deontologikoak eta Profesionalen Elkargo desberdinek proposatutako profesionalen profilak errespetatu.

Rodrigo, Maiquez eta Martin-ek (2010,a,b) jarduteko printzipio orokora batzuk proposatzen dituzte, gurasotasun arduratsua burutzeko bizkarrezur direnak. Era berean, **printzipio** hauek dira behin eta berriz erakutsi dutenak (honen harira aurrera eramandako ikerketek), adin txikikoen garapen egoki bat sustatu eta ongizate fisiko eta psikologikoa suspertzen dituztela:

- Lotura afektibo bero, babesle eta egonkorra eskaini, adin txikikoak onartuak eta maitatuak direla sentitzeko. Horrek, bere baitan, familia-lotura, garapen guztian zehar indartua egon beharra eragiten du. Hala ere, adinak aurrera egin ahala, afektua adierazteko modua aldatzen joan beharko da.
- Egituratutako testuingurua garatu, ereduak, gidak eta gainbegiratzeak eskaintzen dituen testuingurua hain zuzen, adin txikikok arauak eta baloreak ikasteko.
- Eguneroko eta eskolako ikaskuntza estimulatu eta horretan lagundu, motibazioa eta bere gaitasunak sustatzeko.

- Seme-alaben balioaren aitortza, bere munduarekiko interesa azaldu, bere esperientziak balioetsi, bere kezketan inplikatu eta bere beharrianei erantzun.
- Seme-alaben trebakuntzan sinetsi, agente aktibo, konpetente eta gauzak aldatzeko eta besteengan eragiteko gai direla hautemateko adierazpenak helarazi.
- Biolentziarik gabeko hezkuntza bermatu, zeinetan zigor fisiko edo psikologiko iraingarriek lekurik izango ez duten.

Finean, gurasotasunak, baimendutako guraso-kontrola planteatzen du, zeinetan, afektua, komunikazioa, laguntza eta seme-alaben eguneroko bizitzan parte hartzea oinarri diren. Hala ere, guraso izatearen zeregina, ez da soilik aitek edo amek dituzten ezaugarrien menpeko. Espazio ekologiko baten barruan burutzen dira guraso lanak, eta bertan hiru motatako faktoreak barne hartzen dute:

- ✓ Testuinguru psikosoziala
- ✓ Adin txikikoaren eboluzio- eta hezkuntza beharriak
- ✓ Gurasotasuna burutzeko gurasoek duten gaitasuna

Horregatik, guraso bezala aurrera eramaten diren zereginak nola gauzatzen diren ulertzeko eta baloratzeko, kontutan hartu behar dira arestian aipatutako hiru alderdi hauek, zeinetan biltzen diren familiaren kanpo zein barneko baldintzak.

GURASOTASUN POLITIKAK MARTXAN JARTZEAREN JUSTIFIKAZIO ZIENTIFIKOA

Gurasotasun politikak abian jartzeak zentzua du, lehenik eta behin, familia testuinguruak garapen psikologikoan duen eragina erakusten duen ebidentzia enpirikoa kontuan hartuta; ebidentzia horren parte bat EAEn egindako ikerketetan lortu da, baita familiaren aldagai jakin batzuk bizitza-zikloan egokitzapen-arazoak eta patologiaak garatzearekin lotzen dituzten datuetan ere eta, orobat, mendekotasun egoeran dauden seme-alabak dituzten EAeko familiei buruzko ebidentzietan eta gurasotasun-gaitasunak garatzeko programa askok erakutsitako eraginkortasunean (Asmussen, 2011). Labur azalduta, gurasotasun politikek zentzua dute familia-inguruneke babes-faktoreak sendotzen eta arrisku-faktoreak murrizten edo arintzen dituzten heinean. Jarraian, aipatutako esparru horietako datu adierazgarrienen berri emango dugu.

Familia-testuingurua eta garapen psikologikoa

Gurasotasun politikak garatzeko oinarri zientifikoa kalitatezko familia-ingurune batek pertsonen garapen psikologiko osasungarrian eragin erabakigarria duela erakusten duten ikerketen corpusak osatzen du (Arranz, 2004, 2005). Laburpen hau egiteko, Arranz eta Oliva (2010) eta Oliva eta Arranz (2011) egileen lanei jarraituko zaie, oinarritzko ikerketa-iturri gisa.

Garapen kognitiboari dagokionez, aipatzekoak dira familia-testuinguruaren ebaluaziorako HOME eskalaren bidez lorturiko emaitzak (Caldwell eta Bradley, 1984). Eskala horren bidez, testuinguruari buruzko kalitate-irizpide hauek ebalua daitezke: ingurune fisikoa (auzoko eta etxeko segurtasuna, jolaserako eskolako lana garatzeko espazioak), *ikaskuntza materialak* (etxean eskolako jarduerak egiteko liburuak eta lanabesak izatea), *estimulazio akademikoa* (gurasoek seme-alaben errendimendu akademikoari buruz duten interesa eta motibazioa), *hizkuntza-estimulazioa* (hizkuntza-estimulazioaren eta hizkuntza-interakzioen kopurua eta kalitatea, gurasoen maila

gramatikala, etab.), *esperientzien aniztasuna* (haurrek etxean eta etxetik kanpo jasotako estimuluen aniztasuna, bidaiak, bisita kulturalak), *heldutasun soziala modelatzea eta estimulatzea* (eguneroko bizitzaren antolaketa, telebistaren erabilera, iritzien eta emozioen adierazkortasuna, etab.), *onarpena* (zigor fisikorik eza, erruduntasunik eza) eta *harrotasuna, afektua, samurtasuna* (afektuaren adierazpen fisikoa eta hitzezkoa, haurra goraiatzea). 8 urteko haurrak dituzten EAEko 500 familiako lagin batekin egindako lanek agerian utzi dutenez, estu lotuta daude HOME eskalak ebaluatutako familia-testuinguruaren kalitatea eta garapen kognitiboa (Arranz et al, 2008, 2010).

Haurren garapen kognitiboan eragina dute, halaber, Pettit, Bates eta Dodgeren (1997) eskalaren bidez ebaluatzen diren familia-testuinguruaren kalitateari buruzko aldagai hauek: *familiaren egoera orokorra* (diru-sarrerak, estresa eragiten duten gertaerak, lanegonkortasuna, etab.), *haurrak familian duen eragina* (haurra jaio ondorengo familiabizitzaren berrantolaketari buruzko egokitzapen positiboa), *ordezko zaintzaren kalitatea eta sendotasuna* (ordezko zaintza mota eta egonkortasuna), haurrak beste haurrekin dituen harremanen kalitatea eta sendotasuna (haurraren adiskideak eta haiekiko harremanen egonkortasuna), *gurasoek seme-alaben gizartekoitasunari buruz duten interesa* (gurasoek seme-alaben gizarte-harremanak sustatzeko egiten dituzten jarduerak), *zigor-diziplinaren erabilera* (zigor-metodo zorrotz eta autoritarioen erabilera), *min fiskoaren presentzia* (abusuen eta tratu txarren ebidentzia), *bikotekideen arteko liskarrak* (bikotearen harremanaren kalitatea), *etxeko eta etxetik kanpoko gatazkak* (bestelako barne-gatazka batzuk eta auzoko eta ingurune hurbilekoak), *familia- eta gizarte-sarearen laguntza* (familia zabalaren eta bestelako zerbitzu batzuen laguntza), *estresa eragiten duten gertaerak* (familiaren egonkortasuna aztoratzen duten gertaerak: motak eta maiztasuna) eta *kontrola* (gurasoek familiaren egoeraren gainean duten kontrola).

Familiaren estatus sozioekonomikoak garapen kognitiboan aparteko eragina duela identifikatu da (Bradley eta Corwyn, 2002). Aipatzekoa da, halaber, garapen kognitiboan gora egiteko zenbaterainoko eragina duten *euskarri* moduko elkarreraginek, hau da, euskarri modura diharduten errepikapenek, sinplifikazioek eta

bestelako jarduerak. Horien artean, honako hauek nabarmendu zituen Gonzálezek (1996): haurrari unean uneko denboraespaziotik kanpoko gertaerak, pertsonak eta egoerak gogorarazten laguntzen dioten estrategiak, testuingurutik kanpora jotzeko estrategiak. Galende, Sánchez eta Arranz (2011a) egileek berriki gauzatutako lan batek agerian utzi du EAEko 5 urteko haurren lagin batean euskarri-jarduerak zer-nolako garrantzia zuten Gogamenaren Teoria garatzeko. Ikerketatalde horrek berak (Galende, Sánchez eta Arranz, 2011b) honako eragile hauek garapen kognitiboan duten eragin nabarmena identifikatu dute: ordeko zaintzaren kalitatea, haurren gizarte-harremanen kalitatea eta etxebizitzako ingurune fisikoaren kalitatea.

Jolasak -mota orotakoek, baina, bereziki, jolas sinbolikoak- garapen kognitiborako funtsezko elkarreragina dakar. Era berean, eragin handia dute gurasoen sentiberatasuna deritzonak, amak haurraren arretari eusteko erabiltzen dituen estrategiek (Landry, Smith, Swak eta Miller–Loncar, 2000) eta gurasoek familiako elkarreraginean trebetasun metakognitiboen gainean praktikatzen dituzten estimulazioen maiztasuna (Thomson eta Williams, 2006). Gurasoen erantzunaren kalitateak barne hartzen du aitak eta amak elkarreraginean duten inplikazioa; inplikazio horretan, era berean, erabateko eragina dute gurasoen hezkuntza-mailak eta diru-sarrek, eta eragin positiboa du garapen kognitiboan (Tamis–Le Monda, Shannon, Cabrera eta Lamb, 2004).

Familia-elkarreraginaren kalitatea hizkuntza-garapenean ere sumatzen da, honako alderdi hauen bidez, esaterako: ama-hizkuntzaren konplexutasuna eta egitura eta ipuinen irakurketa, hiztegiaren eta hizkuntza-gaitasunaren garapenarekin uztartu ohi dena (Huttenlocher et al, 1991). Irakurtzen eta idazten ikasteen ere (eta horiek dira errendimendu akademikoaren oinarriak) eragiten dute familia-testuinguruko aldagaiek, hala nola, autonomiaren eta autoerregulazioaren sustapenak, kontrolak eta goxotasunak (Morrison eta Cooney, 2002; Saracho eta Spodek, 2001).

Gogamenaren Teoriako (TOM) –bestearen gogamena irudikatzeko eta eguneroko bizitzako egokitzapenetan eraginkortasunez erabiltzeko gaitasuna– haur-gaitasunak familiatestuinguruaren kalitateari lotuta daude, eta atxikimendu segurua da hura iragartzen duten aldagaietako bat (Arranz, Artamendi, Olabarrieta eta Martín, 2002;

Meins, 1997). Amaren hezkuntza-mailak ere lotura positiboa du TOM gaitasunekin, baita hezkuntza-estilo baimendua erabiltzeak ere (Vinden, 1997, 2001). Aipatzekoa da, halaber, familia-testuinguruaren kalitateak goi-mailako gaitasun intelektualen garapenean eragiten duela, dirudenez, estilo asertibo edo adierazpen-estiloaren bidez, haurren errendimendua edonolako dela ere hura berez aintzatestearen bidez, egonkortasun emozionalen bidez eta familiaren eta eskolaren arteko lankidetzaren bidez. Manzano eta Arranz (2008) egileek EAEko 500 haurreko lagin batekin egindako azterlanak berretsi zuenez, sormen-talentuaren eta goi-mailako gaitasunen garapenarekin estu lotuta dago goi-mailako gaitasuna duten haurren adierazpen-estiloarekin eta amaren kultura-mailarekin. Nebaarreben artean gogamen-egoerei eta emozioei buruz elkarrizketak izateak ere TOM gaitasunen garapenarekin lotura du (Cutting eta Dunn, 1999).

Nerabezaroan ere, gurasoek eragin nabaria dute seme-alaben garapen kognitiboan, eta biziki interesgarriak dira nerabeak bere kabuz pentsatzeko eta erabakiak hartzeko gaitasuna eta autonomia garatzera begirako jarduerak edo ekintzak. Ebidentzia empirikoak erakusten duenez, ahozko trukearen, galderen, azalpenen eta norberaren iritziekin bat ez datozen iritziekiko tolerantziaren bidez seme-alabak modu independentean pentsatzera eta iritzi propioa izatera bultzatzen dituzten gurasoek garapen kognitiboa, ikuspegi zabala eta errendimendu akademiko ona sustatzen dute haiengan (Krevans eta Gibbs, 1996; Kurdek eta Fine, 1994).

Familia-testuinguruaren kalitatearen eta garapen psikoemozionalaren askotariko alderdien arteko erlazioari buruzko ikerlanen datuei dagokienez, esan daiteke, oro har, *familia-testuinguru lagungarri batek* (Pettit et al, 1997) –aurreko atalean deskribatu den modukoa: ekonomikoki egonkorra, estresa eragiten duten gertaerarik gabea, haurren eta familiaren arteko egokitzapen ona duena, ordezkotza zaintza egokikoa, gizarte-harreman sendoak dituen, kanpoko gizarte-laguntza duena eta gatazka urrikoa– lotura duela haurtzaroan eta nerabezaroan zeharreko garapen sozioemozional egokiarekin.

Atxikimenduaren teoriaren esparruan (Bowlby, 1969) ikerkuntzak argi erakutsi du atxikimendu seguruak haurren premia biologiko eta sozialen eta atxikimendu-

irudiak premia horiei emandako erantzun eraginkor eta egonkorren arteko sinkronia nabariko elkarrekintza edo interakzio baten historia islatzen duela. Hala, atxikimendu seguruak doitasun psikologikoa dakarrela eta, alderantziz, doitasun psikologikoak atxikimendu seguruko alde aurretiko erlazioa egon dela adierazten duela (Meins, 1997; Oates, Lewis eta Lamb, 2005). Srouferen (2002) berrikuspenari jarraituz, atxikimendu segurua adierazle sendoa da haurrak haurreskolara eta eskolaurreko eta eskolako esparruetara ongi egokituko direla iragartzeko; era berean, lotura du haurtzaroan autoestimua garatzearekin eta haurtzaroko eta nerabezaroko doitasun psikologiko egokiarekin.

Familia-testuinguruaren kalitatearen beste adierazle bat familiaren barneko emozioen adierazkortasun-maila da. Amaren eta haurraren emozioen adierazkortasunak eta emozioei buruzko hizkuntzak eskolaurreko haurren garapen sozioemozionalarekin lotura du (Denham eta Grout, 1992). Haurren estatus sozio-traumatikoan ere badu zerikusia emozioen adierazkortasun-mailak (Boyum eta Parke, 1995). Azken urteetan arlo horren egindako ikerketek arreta berezia eman diete enpatiako eta emozioen erregulazioko prozesuei; 14 gurasoen enpatiak, beren emozioen adierazkortasunak eta seme-alabengan adierazkortasuna sustatzeak hurrek enpatia garatzen laguntzen dute eta hori, era berean, portaera prosozialaren iragarle sendoa da (Garner, 2006; Rosenblum, Dayton eta McDonough, 2006; Strayer eta William, 2004).

Familiarteko erlazioen kalitatea ez dago doitasun pertsonalari loturik soilik; zerikusia du, halaber, hurrek eta nerabeek beren kidekoekin eratzen dituzten harremanen kalitatearekin (Steinberg eta Sheffield, 2001), eta gurasoak gizarte-elkarreraginak errazteko inplikatzeko garrantzi handiko faktorea da elkarreragin edo interakzio horien garapenean. Bestalde, familia-elkarreraginaren kalitatearen adierazle gisa deskribatu dute Barnett eta Gareisek (2007) ama eta aita seme-alabentzat oso eskuragarri izateak duen eragin positiboa. Afektua, laguntza eta komunikazio positiboa direnean guraso eta nerabeen arteko erlazioen bereizgarriak, nerabeek doitasun psikologiko hobea dute, honako alderdi hauei dagokienez: beren buruarekiko konfiantza (Steinberg eta Silverberg, 1986), jokabide-gaitasuna eta gaitasun

akademikoa (Steinberg, Lamborn, Dornbusch eta Darling, 1992), autoestimua eta ongizate psikologikoa (Noller eta Callan, 1991; Oliva, Parra eta Sánchez, 2002), depresioaren zantzu gutxiago (Allen, Hauser, Eickholt, Bell eta O'Connor, 1994) eta portaera-arazo gutxiago (Ge, Best, Conger eta Simons, 1996).

Gurasoen kontrolak –eta, horri atxikita, mugak ezartzeak eta erantzukizunak eskatzeak– eta portaeraren monitorizazioak nerabezaroan garrantzizkoak izaten jarraitzen dutela ikusi da (Oliva, 2006, Steinberg eta Silk, 2002)). Jokabidearen kontrola kanpo-doitasun hobeari lotuta ageri da, eta kontrol psikologikoa –erruduntasunaren indukzioan oinarritua–, berriz, arazo emozionalekin (Barber, 1996; Garber, Robinson eta Valentiner, 1997; Silk, Morris, Kanaya eta Steinberg, 2003) eta jokabide-arazoekin (Conger, Conger eta Scaramella, 1997; Parra eta Oliva, 2006). Kerr eta Stattin (2000) egileek, berriz, aurkitu zuten gurasoek nerabeen portaera ikuskatzeko erabiltzen dituzten estrategiak baino gehiago, nerabeek beren kabuz gurasoei aitortzen dienak iragartzen duela adingabeen doitasuna, eta hori bera ikusi dute beste ikerlan batzuetan ere (Oliva, Parra, Sánchez-Queija eta López, 2007).

Oro har, ikerketen emaitzek erakutsi dute estilo demokratikoaren praktikak lotura duela haurtzaroko doitasun psikologiko osasungarriarekin, hala nola autoestimu-indize egokiarekin, egonkortasun emozionalarekin, autokontrolerako gaitasunarekin, errendimendu akademiko onarekin eta portaera antisozial apalarekin (Jiménez eta Muñoz, 15 2005). Estilo autoritarioa eta axolagabea, aldiz, bereziki loturik daude halako giroetan hazitako haurrek beren kidekoekin jokabide oldarkorrak izatearekin; era berean, jokabide horiei zigor fisikoa atxikitzen zaie eta zigorrak portaera horiek aktibatzen ditu. Gainera, kidekoekiko erasoak kidekoen arbuioa dakar eta, epe luzera begira, portaera antisoziala (ikus Arranzen berrikuspina, 2004). Nerabezaroan, estilo demokratikoa da neska-mutilen garapenerako egokiena, eta guraso demokratikoen seme-alabengan antzeman dira autoestimu eta garapen moraleko maila altuenak, eskolarekiko interes handiena eta errendimendu akademiko onena; gainera, horiek dira substantzia gutxien kontsumitzen dutenak eta jokabide-arazo gutxien dutenak (Steinberg eta Silk, 2002).

Berriki, hezkuntza-estiloak kontzeptualizatzeko eta neurtzeko eredu berri batzuk deskribatu dira, hala nola, honako alderdi hauek oinarri dituenak: afektua-komunikazioa, autonomiaren sustapena, jokabidearen kontrola, kontrol psikologikoa, gauzak jakinaraztea eta umorea (Oliva, Parra eta Arranz, 2008). Hezkuntza-eredua gurasoek haurren hazkuntzan sortzen diren gatazkei aurre egiten dieten moduan ere islatzen da; Pridham et al (1995) egileek gatazkak konpontzeko estilo baimendua eta autoritarioa deskribatu zituzten. Gatazkak konpontzeko estrategia aurreratuak erabiltzea, hala nola argitzea eta planifikatzea, amek arazo praktikoak konpontzeko dituzten ahozko gaitasunei eta prestakuntzari lotuta dago.

Bikotekideen arteko gatazkaren maiztasuna eta haurrak gatazka horien eraginpean egotearena da familia-testuinguruaren kalitatearen beste adierazle esanguratsu bat. Oro har, esan daiteke gatazken eraginpean gutxitan egotea babes-faktorea dela garapen sozioemozionalerako, eta gatazken eraginpean sarri egotea, berriz, arrisku-faktorea (Cantón, Cortés eta Justicia, 2007; Grych eta Fincham, 2001). Bikotekideen arteko gatazkan aldagai makro eta exosistemikoak nahasten dira; Shafferrek (1996) bikotearen lan- eta ekonomiaegonkortasunik ezaren eta bikotekideetako baten edo bien erantzun depresiboaren arteko (Jaffee eta Poulton, 2006) eta haurren hazkuntzan defizita dakarren ondorengo giro gatazkatua areagotzea eta bikotekideen estresaren arteko katea nabarmendu du. Bestalde Oliva, Morago eta Parra (2009) egileek agerian utzi zuten nerabeen lagin batek estresa eragiten duten gertaerak bizi izanak areagotu egiten zituela 15 eta 18 urte bitartean haiek zituzten barnera begirako nahiz kanpora begirako arazoak (emozionalak eta jokabideari lotuak), sostengua edo ikuskapenak ezaugarritutako familia-ingurunea zuten kasuetan izan 16 ezik; eta horrek esan nahi du nerabezeroaren azken urteetan ere babes-faktore garrantzizkoa dela gurasoen sostengua.

Neba-arreben arteko erlazioa ere nerabezeroako doitasun pertsonalarekin lotuta dago; horixe nabarmentzen du Oliva eta Arranzen (2005) lanak, zeinetan ikusten baita nebaarrebekin harreman ona duten nerabeek harreman onak dituztela gurasoekin eta kidekoekin, baita autoestimua eta bizi-gogobetetasun handia ere.

Gurasotasunaren esparruan, erreferentzia adierazgarria da, halaber, Familia Hezkuntzako Nazioarteko Formazio eta Ikerketa Elkartearen bidez (AIFREF) herrialde askotan zabaldutako proposamen teorikoa eta esku-hartzeari begirako proposamena. Proposamen hori 12 premien paradigman oinarritua da, eta lau esparrutan biltzen ditu premia horiek: afektiboa, kognitiboa, soziala eta balioena (Pourtois y Desmet, 2006). Proposamen sistematiko bat biltzen du, GCOaren formulazioan lan honetan egindakoaren oinarri ere badena.

Gurasotasun politikak garatzen laguntzeko bestelako adierazleak.

Familia-testuinguruaren kalitatearen eta garapen psikologiko osasungarriaren arteko erlazio zuzenki proportzionala berresten duen literatura zientifikoaren azterketa eginda, datu batzuk emango ditugu azken urteetan Mendebaldean gertatutako jokabide-arazoen, portaera antisozialaren eta adimen-osasuneko patologien ugartzeari buruz. Asmussenen (2011) berrikuspenaren arabera, ingeles hizkuntzako herrialde industrializatueta haurren eta gazteen bilakaera ez da egokia; adibidez, Erresuma Batuan, 10 haurretik bati adimeno-osasuneko arazo bat diagnostikatzen diote urtean (Green et al., 2005).

Maiztasuna are altuagoa da Australian, Kanadan eta Estatu Batuetan: hain zuzen ere, haurren %12-14k jasaten du uneren batean adimen-osasuneko arazo gisa diagnostika daitekeen arazoren bat. Adimen-osasuneko arazoetan sartzen dira gorabehera emozionalak, hala nola, depresioa eta antsietatea, eta portaera-arazoak, hala nola, jokabide-desordenak eta hiperaktibitatea. Asmussenek (2011) ondorioztatu du, Costello et al. (2003) eta Der Jafee et al. (2005) ikertzaileen lanetan oinarrituta, gizarte anglosaxoieta haur guztien %35-40 ingururi diagnostikatuko diotela adimen-osasuneko arazoren bat 18 urte betetzen dituztenerako. (McGorry et al 2007 eta Waddell et al 2005). Gurasotasun politikak garatzeko premia berresteko datu esanguratsuak bildu dira eskola-porrotaren adierazleetan eta, horiek 17 baino dramatikoagoak direnak, berriki nabarmentzen hasitako haur-guraso indarkeriaren

areagotzeari buruzkoetan (Ibabe, Jaureguizar eta Díaz, 2007)

Asmussenek (2011) dioenez, adimen-osasuneko arazoak tratatu gabe utziz gero, epe luzera begirako ondorioak agertzen dira askotariko arloetan, hala nola enplegua lortzeko garaian edo bikote-harremanetan. Era berean dio adimen-osasuneko arazoren bat duen 10 urteko haur batek komunitateari dakarkion kostua haur osasuntsu batek dakarkiona halako hamar ere izan daitekeela, adimen-osasuneko arazoek asistentzia espezializatuan eta sistema judizialean edo eskolakoan sortzen dituzten gastu paraleloak direla-eta. Adimenosasuneko arazoek lotura nabarmena dutenez familia-testuinguru desegokietako hazkuntza disfunzionalarekin, begi-bistakoa da prebentzio-politikak inplementatzearen komenigarritasuna, hala nola, azterlan honen xede diren gurasotasun programak.

Gurasotasun jardueren bidez esku-hartze soziala bideratzea eskatzen duten euskal familien egoera demografiko eta erlazionalei dagokienez, eta aurrez aipatutako agiri ofizialei erreparatuta (Eusko Jaurlaritza 2010a eta b; Eusko Jaurlaritza 2011a, b eta c), aipatzekoa da mendekotasun egoeran dauden seme-alabak dituzten familien artean esku-hartzea behar duten guraso bakarreko familien ehuneko altua (guraso bakarreko familien %40, euskal familien %3). Familia horiek arrisku- eta bazterketa-indize altuagoa dutela kontuan harturik, begi-bistakoa da laguntza-neurriak eskaini behar zaizkiela, gurasotasunekoak tarteko. Adierazgarria da, orobat, familien %18,8k esatea 18 urtetik beherako seme-alabekin loturiko arazo larriren bat dutela. Baita familiaren barruko komunikazioari buruzko datuek ere esaten baitute, oro har, aitarekiko komunikazioa zaila dela (elkarrizketatuen %38k dituzte kezkarriak zaizkien gaietara buruz aitarekin hitz egiteko arazoak) eta askoz ere errazagoa amarekin (%14k diote hitz egiteko arazoak dituztela). Era berean, 2010. urtean, 9.500 adingaberi eman zieten arreta EAEko hiru lurraldeetako adimen-osasuneko zerbitzuetan.

Bestalde, haurrak zaintzapean dituzten bikoteen banantzeen eta dibortzioen kopurua 2005 eta 2009 bitartean nabarmen jaitsi bada ere (1.000 kasu gutxiago), 2009. urtean haurrak zaintzapean zituzten 2.088 bikote banandu ziren. Kasu askotan, banantzeko eta dibortziatzeko prozesuaren ondorioz, gurasoen gatazkaren eraginpean gelditzen dira adingabeak, eta nabarmentzekoa da haurren doitasun psikologikoan

eragin negatiboenetakoa duen esperientzietako bat dela. Gatazka-adierazleak dira, halaber, desagertutako adingabeen kasuak (1.260 kasu 2010ean; oro har, urte berean agertuak), 18 haur-guraso arteko erasoen ondoriozko neurriak ezartzen zaizkien haurren kasuak (49 kasu, 2007an) eta adingabeak biktima dituzten familia-ingurune delituei dagozkien adierazleak (395 kasu, 2010ean).

Aintzat hartzekoak dira alkoholaren eta beste substantzia batzuen kontsumo goiztiarrari buruzko datuak ere; EAEn, 13 urterekin hasten dira gazteak alkohola kontsumitzen, eta erkidegoko adingabeen ia %20k alkohola kontsumitzen du astero; gainera, 15 eta 19 urte bitarteko euskal herritarren %26k dio asteburuan neurritz gain edaten duela edo arriskuko edalea dela. Bestalde, 15 eta 19 urte bitarteko gazteen %20k kalamua kontsumitzen du, eta kontsumo esperimentalak %43,8koa da.

Azkenik, Eusko Jaurlaritzaren 2011b eta 2011c dokumentuak abiapuntu hartuta, euskal familiek neurritz gaindiko babeseko hezkuntza-jarraibideei jarraitzen dietela esan daiteke. Nabarmentzekoak dira, halaber, arrisku-jokabideen maiztasuna erakusten duten datuak edo familien eta eskolaren artean gertatzen diren hezkuntza-arazoei buruzkoak (autonomiarekin, autoerregulazioko portaerekin, diziplinarekin, etab. zerikusia dutenak).

Gurasotasun politiken garapena sustatzeko funtsezko alderdia da, halaber, politika horiek dakartzaten ondorio positiboak egiaztatzea. Eskuragarri dauden ikerketen datuek zera iradokitzen dute: gurasoei seme-alabekin elkarrekin egokian jarduten eta seme-alaben portaera negatiboak deuseztatzen irakasten dieten programak bereziki egokiak dira nerabezaroan eta helduaroan portaera-arazoak izateko joera murrizteko (Pritz eta Jones, 2003). Orobat iradokitzen dute programa horiek publiko orokorarentzat eskuragarri daudenean onura orokorrak lortzen direla, gazteen delitu kopurua murrizteari, kontsumo desegokiei, haurren tratu txarrak murrizteari eta eskolako errendimendua handitzeari dagokienez (Asmussen, 2011).

Ebidentzian oinarrituriko programen aplikazioa haien errentagarritasun ekonomikoaren ikuspegitik aztertu izan dute hainbat ikerketek. Adibidez, Ameriketako Estatu Batuetan *Perry Preschool* programa aplikatu izanari esker, programa horretan inbertitutako dolar bakoitzeko 7 dolarreko aurrezkoa lortu zen tasetan (Aos et al.,

2004). Estatu Batuetan, *Ebidentzian Oinarrituriko Politikarako Elkargoa* sortu zen, bermatzeko gobernuak inplementatuko zituen programa guztiek zutela eraginkortasunari buruzko ikerketa enpirikoen sostengu zabala; elkargoaren gomendioei jarraituz, Obamaren 19 gobernuak 8 milioi dolarretik gorako aurrekontua sortu du datozen hamar urteetan ebidentzian oinarrituriko familietako bisita-programak garatzeko.

GURASOTASUN GAITASUNAK, HAIEN TRANSMISIOA ETA EBALUAZIOA

Gurasotasun politiken helburua da gurasoak hezkuntza-funtzioa gauzatzeko behar bezala presta daitezen lortzea. Prestakuntza horrek, hezkuntza-jarduera den heinean, sistematizaziorako gutxieneko metodologia-irizpide batzuk partekatzea eskatzen du, baita haren transmisiorako didaktika egokiak garatzea ere. Hortik zuzenean eratortzen da gurasoek hezkuntza-jarduera gauzatzeko behar dituzten trebetasunak izendatzeko gaitasunaren konstruktua teorikoa erabiltzeko premia.

Kontuan hartuta zenbat definizio, formatu eta eduki dauden gurasotasunaren gaitasunei buruz esku-hartzearen esparruan, ezinbestekoa da proposamen kontzeptual eta instrumental bat egitea, gurasoekin esku hartzeko estrategiek garatu behar dituzten gurasotasunaren gutxieneko gaitasunen curriculumak izan dezaten profesionalek.

Hasteko, materiala antolatzeko lagungarria izan daiteke gaitasunen artean egin ohi den bereizketa klasiko hau erabiltzea: *ezagutza-gaitasunak*, *gaitasun instrumentalak* eta *gaitasun exekutiboak*. Bereizi egin behar dira, halaber, hazkuntzaren alderdiak edo/eta familia-testuinguruaren aldagaiak eta zehazki gurasotasun-gaitasunak direnak. Garrantzizkoa da azpimarratzea gurasotasuneko esku-hartze guztietako jarduerak ez direla oinarritzen familiek gurasotasun-gaitasunak bereganatzean; badira zenbait alderdi, hala nola, familien edo bizi diren auzoaren maila sozioekonomikoa edo hezkuntza-maila, eragin handia dutenak familia-testuinguruan, nahiz eta ez izan gurasotasun-gaitasunak, zehazki.

Bestalde, familia-testuinguruaren eta garapen psikologikoaren arteko erlazioaren gaineko ikerketen emaitzak esku-hartzearen eremura hedatu behar dira, eta gaitasun bihurtu, hainbat mailatan. Adibidez, haurren garapen psikologiko osasungarria bermatzeko kalitatezko ordezkotzat zaintza antolatzearen onurak agerian uzten dituzten ikerketa-datuak (Belsky, 2006). Ebidentzia horretatik abiatuta, gurasoek JAKIN beharko lukete (*ezagutzazko gaitasuna*) zein diren ordezkotzat zaintzaren baldintza optimoak, baita ezagutza horiek beren errealitate partikularrean APLIKATU ere

(ezagutza instrumental eta exekutiboa).

Azken batean, helburu adierazgarria da, dirudienez, gurasotasun-gaitasunei buruzko proposamen ongi artikulatua lantzea, haietan eragina izan dezaketen beste aldagai batzuen esparruan. Horretarako, funtsezkoa da diseinu ekologikoa aplikatzea (Bronfrenbrenner, 1979, 2005), gurasotasun aldagaiak eta gurasotasun gaitasunak uztartuta.

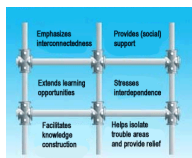
Gaitasun berriak hartzeari edo gaitasunak moldatzeari dagokionez, funtsezko alderdia da horiek aldatzeko edo barneratzeko erabiltzen den prozeduraren kalitate didaktikoa. Azken hezkuntza-helburua da ikaskuntza kaudimenduna lortzea gaitasun jakin baten gaineko ezagutza teorikoan, eta baita gaitasun hori testuinguru jakin batean exekutatzeko beharrezkoa izan daitekeen erabilera instrumentalean ere.

Zerbait nola egiten den jakiteak ez du esan nahi badakigunik zerbait hori eraginkortasunez praktikan jartzen; beraz, gaitasuna lortzeko metodologiak berealdiko garrantzia du. Esparru horretan, askotariko planteamenduak egin izan dira, gaitasunen jabeakuntzarako hezkuntza-prozesuari buruzko askotariko oinarrietatik abiatuta. Funtsean, bi prozedura didaktiko bereiz daitezke: bat, baldintza eragilearen printzipioetan oinarritua, eta bestea esperientzia-ikaskuntzaren prozedura konstruktibistetan oinarritua (Rodrigo et al., 2010a eta b).

Bestalde, gaitasunen hizkuntza erabiltzea behar-beharrezko sistematizazioa da familiaretestuinguruaren ebaluaziorako tresnak lantzeko, gaitasun bakoitza haren presentzia edo absentzia neurtzeko adierazle enpirikoen bitartez ebaluatu beharra dagoen heinean; adierazle horiek zuzeneko behaketatik eratorriak, familia-elkarrizketatik eratorriak edo gaitasun sorta jakin bati buruzko elkarrizketetatik eratorriak izan daitezke. Era berean, programen beraien ebaluazioa zuzena izan dadin, ezinbestekoa izango da neurtzeko moduan definituta edukitzea gaitasunak. Oinarri horien gainean aplikatzen da RCT estrategia (ausazko kontrol-estrategia), programen ebaluaziorako prozedura hedatuena; estrategia horrek luzetarako diseinu baten bidez ebaluatzen ditu programak, kontrol-taldean eta talde esperimentalean programa aplikatu aurretiko neurketak eginez eta, gero, programa aplikatutakoan, talde esperimentalean ausazko azterketa eginez. Gurasotasun programen

implementazioaren justifikazio zientifikoaren (txosten honen 3. atala) eta gaitasunen hizkuntzaren pertinentziaren (4. atala) arteko laburpena biltzen du txosten honen 8. puntuan azaldutako Gurasotasunerako Curriculum Optimoaren (GCO) proposamenak. Gaitasunen hizkuntzaren sakoneko konstruktio teoriko-praktikoari buruzko informazio xeheagoa lortzeko, honako aditu hauen lanak kontsulta daitezke: Mulder, Weigel eta Collings (2008) eta Rodrigo, Quintana, Cabrera eta Máiquez (2009).

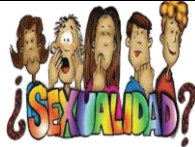

Jarraian, GCO, Gurasotasunerako Curriculum Optimoa, izeneko aldagai multzoa azaleratzen da. Honek, guraso-konpetentzia kontzeptuan biltzen ditu, garapen psikologikoaren prozesuan familia-testuinguruan eragina izan duten ikerketa aipagarrienen datuak:

ALDAGAIA	GAITASUNAK	BILAKAERA-ALDIA	MAILA SISTEMIKOA
Garapen kognitiboa eta linguistikoa			
Ikaskuntza estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : ikaskuntzarako baliabideak edukitzearen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : ikaskuntzaren estimulaziorako behar diren materialak erabiltzeko gaitasuna.	Lehen haurtzarora, haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Imitazio-eredu berriak eskaintzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : garapen psikologikoan imitazioak duen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : ikaskuntza berriak emateko estimulu berriak eskaintzeko gaitasuna.	Haurtzarora	Mikrosistema
Garapen kognitiboa estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : prozesu kognitiboak eta haien estimulatzeko moduak ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : garapen kognitiboa estimulatzeko gaitasuna: trebetasun metakognitiboak sustatzea, euskarri-praktika, testuingurutik ateratzea eta arrisku-arauak aplikatzea.	Haurtzarora	Mikrosistema
Hizkuntza-garapena estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : hizkuntzaz jabetzeko prozesua eta hura estimulatzeko moduak ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : hizkuntza-garapena	Haurtzarora	Mikrosistema

	estimulatze gaitasuna: zuzenketa kontingentea ipuinak irakurtzea eta istorioak kontatzea.		
Jolasa estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : jarduera ludikoaren garrantzi ebolutiboa ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : jolas sinbolikoa, neba-arreben arteko jolasa eta familiaren baitako jolasa sustatzeko gaitasuna.	Haurtzarora	Mikrosistema
Gogamenaren teoria estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : besteen lekuan jartzeko gaitasuna estimulatzearen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : besteen nahiei, asmoiei eta emozio-egoerei erreferentzia egiteko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Heldutasun akademikoa estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : eginkizun akademikoetan laguntzearen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : zalantzak argitzeko, laguntza emateko eta denbora eskaintzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Garapen sozioemozionala			
Gurasoek hurren gizartekoitasun-arekiko duten interesa	<u>Ezagutzazkoa</u> : garapen-prozesuan gizarte-harremanek duten garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : hurren gizarte-harremanak sustatzeko gaitasuna, gizarte-elkarreragina irakatsiz eta praktikatuz.	Haurtzarora	Mikrosistema
Heldutasun soziala estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : gizarte-jokabideko formen erabilgarritasuna ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : gizarte-adeitasuneko arauak transmititzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Arauak eta mugak ezartzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : arauak izateak duen hezkuntza- eta moldaera-balioa ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : portaera-arau argi eta egonkorak ezartzeko gaitasuna, modu sendoan eta objektiboan.	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Pentsamendu kritikoa sustatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : pentsamendu gogoetatsu eta autonomoa garatzearen garrantzia ezagutzea.	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema

	<u>Exekutiboa</u> : jarrera kritikoa eta burujabea sustatzeko gaitasuna.		
Autonomia estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : jokabide autonomoen garapenaren esanahia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : autonomia funtzionala eta emozionala sustatzeko gaitasuna.	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema
Autoestimua estimulatzea	<u>Ezagutzazkoa</u> : garapen pertsonal on baterako autokontzeptu positiboa izatearen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : -Seme-alabei baldintzarik gabeko onarpen-sentimendua sortzeko gaitasuna. -Autoestimua sustatzeko gaitasuna, komunitate-erantzukizun bat betetzearen aitorpenean oinarrituta.	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema
Komunikazio-jarraibide eraginkorrak	<u>Ezagutzazkoa</u> : familia-bizitzan komunikazioak duen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : zuzen eta konfiantzaz komunikatzeko gaitasuna, balio-gutxitzeak saihestuz eta adingabekoak informazioa jakinarazi dezan erraztuz.	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema
Atxikimenduaren sustapena	<u>Ezagutzazkoa</u> : haurren garapenerako atxikimendu-loturak duen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : haurraren eskaerei modu sentikorrean eta egonkorrean erantzuteko gaitasuna.	Haurtzaroa	Mikrosistema
Adierazkortasuna eta emozio-erregulazioa	<u>Ezagutzazkoa</u> : haurren eta gazteen garapen emozionalaren garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : emozioak naturaltasunez adieraztea, identifikatzea eta horiei aurre egitea errazten duen giroa sortzeko gaitasuna.	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema
Neba-arreben arteko harreman positiboak	<u>Ezagutzazkoa</u> : neba-arreben artean harreman positiboak sortzearen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> :	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema

	<p>- Interakzio linguistikoa eta neba-arreben arteko imitazioa sustatzeko gaitasuna izatea.</p> <p>-Jelaskortasuna modu egokian gobernatzeko eta lankidetzaz sustatzeko gaitasuna izatea.</p> <p>-Seme edo alaba bakoitzari nortasun pertsonalerako berezko espazio bat eskaintzeko gaitasuna izatea.</p>		
Frustrazio optimoa	<p><u>Ezagutzazkoa:</u> garapen psikologikoa errazteko frustrazio txikiek dakartzaten onurak ezagutzea.</p> <p><u>Exekutiboa:</u> haurren jokabidea mugatzeko gaitasuna, bilakaera errazten duen gatazka bat sortuz.</p>	Haurtzarora	Mikrosistema
Gurasoek kontrol egokia gauzatzea	<p><u>Ezagutzazkoa:</u> gurasoek kontrola gauzatzeko modu egokia ezagutzea, erruduntasuna erabili gabe eta afektuari eutsiz.</p> <p><u>Exekutiboa:</u> nerabeen jokabidea gainbegiratzeko gaitasuna.</p>	Nerabezarora	Mikrosistema
Gatazka konpontzeko estilo baimendua	<p><u>Ezagutzazkoa:</u> gatazkei modu konstruktiboan aurre egiteko gakoak ezagutzea.</p> <p><u>Exekutiboa:</u> hazkuntza-prozesuan sortzen diren arazoak modu positiboan ebazteko gaitasuna.</p>	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Hezkuntza-estilo demokratikoa	<p><u>Ezagutzazkoa:</u> hezkuntza-estiloak ezagutzea: autoritarioa, permisiboa, demokratikoa eta arduragabea.</p> <p><u>Exekutiboa:</u> indukzioa, mugen erabilera eta afektua konbinatzeko gaitasuna, diziplina ez-zigortzailea erabiliz.</p>	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Hezkuntza-koherentzia	<p><u>Ezagutzazkoa:</u> hezkuntza-prozesu guztian kongruentziari eustearen garrantzia ezagutzea.</p> <p><u>Exekutiboa:</u> bi gurasoek antzekoak diren, ekintzarekin kongruenteak diren eta denboran egonkorak diren irizpideak eta hezkuntza-arauak ezartzeko gaitasuna.</p>	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Sexu-hezkuntza sustatzea	<p><u>Ezagutzazkoa:</u> gizakien sexu-garapeneraren etapak ezagutzea.</p>	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema

	<u>Exekutiboa</u> : sexualitateari buruz informazioa naturaltasunez eta eboluzio-aldiei egokituta transmititzeko gaitasuna.		
Balio etiko unibertsalak transmititzea	<u>Ezagutzakoa</u> : giza balio unibertsalak transmititzearen garrantziari buruz kontzientziatzea. <u>Exekutiboa</u> : bizikidetzaren erregulaziorako irizpide etikoak transmititzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Mikrosistema
Gizarte-testuingurua eta ingurune fisikoa			
Aitaren inplikazioa	<u>Ezagutzakoa</u> : haurren garapenean aitaren eginkizunak duen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : hazkuntzan aitak hezkuntzan modu aktiboan parte hartzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Mikrosistema
Kalitatezko ordezkoi zaintza	<u>Ezagutzakoa</u> : haurren garapenean ordezkoi zaintzak duen eragina ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : ordezkoi zaintza egonkor eta estimulatuzaile bat antolatzeko gaitasuna.	Haurtzarora	Exosistema
Gatazkaren eraginpean ahalik eta gutxien egotea	<u>Ezagutzakoa</u> : haurrak familiako gatazken eraginpean egotearen ondorio kaltegarriak ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : haurrak familiako kideen arteko gatazken adierazpen kaltegarrien eraginpean egon daitezen saihesteko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Mikrosistema
Familia-estresik eza	<u>Ezagutzakoa</u> : estres jarraituak haurren garapenean duen eragin kaltegarria ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : hazkuntzak sortutako estresari positiboki aurre egitea eta haurra estres-egoeren eraginpean ahalik eta gutxien jartzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Mikrosistema
Gizarte-laguntzarako sare egonkor eta eraginkorra	<u>Ezagutzakoa</u> : hazkuntza-prozesuan gizarte-babesa edukitzeko premia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : gizarte-harreman egonkorak eta eraginkorak (familia zabala eta lagunak) mantentzeko	Haurtzarora eta nerabezaroa	Exosistema

	gaitasuna.		
Kalitatezko erakunde-baliabideak	<u>Ezagutzazkoa:</u> familia-babeserako erakunde-baliabideak ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> erakunde-baliabide egokiak erabiltzeko eta horiekin harremanetan jartzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezarora	Exosistema Makrosistema
Ikastetxearekiko komunikazio egokia	<u>Ezagutzazkoa:</u> familiaren eta eskolaren arteko harreman arinaren garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> ikastetxearekin harreman positiboak eta egonkorrak izateko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezarora	Mesosistema
Eguneroko bizitzako bizipenen aniztasuna	<u>Ezagutzazkoa:</u> bizipen berriek hauren garapena nola errazten duten ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> eguneroko bizitzan esperientzia berriak antolatzeko gaitasuna, hala nola museoak bisitatzea, ikuskizunetara joatea edo bidaiatzea.	Haurtzarora eta nerabezarora	Exosistema
Familian denbora libre partekatzea	<u>Ezagutzazkoa:</u> denbora libre familiarantzako hurbiltzeko eta aisialdirako une gisa hartzea. <u>Exekutiboa:</u> familiako aisialdi erakargarria antolatzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezarora	Exosistema Mikrosistema
Hedabideen eraginpeko jarduera ikuskatzea	<u>Ezagutzazkoa:</u> informazioa hedatzeko bitartekoek adingabeengan duten eragina ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> adingabeak pantailen eraginpean egiten duten denbora ikuskatzeko gaitasuna, jarrera kritikoa eta autoerregulatua sustatuz.	Haurtzarora eta nerabezarora	Exosistema Mikrosistema
Heziketa kontsumo arduratsuan	<u>Ezagutzazkoa:</u> kontsumoa kontrolatu eta beharizan errealelara doitutakoa nola aurrera eraman daitekeen ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> gehiegizko kontsumoa saihesteko, kontsumoa erregulatu eta kontrolatzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema
Osasun-hezkuntza sustatzea	<u>Ezagutzazkoa:</u> haurtzarotik osasuna zaintzeak duen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> elikadura azturak eta zaintza egoki eta osasuntsuaren	Haurtzarora eta nerabezarora	Mikrosistema

	beharrizana helarazteko gaitasuna.		
Espazio fisiko egokiak dituen auzoa	<u>Ezagutzazkoa:</u> haurren garapenean ingurune fisikoak duen eragina ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> auzoa segurua eta atsegina eta gizarte-harremanak errazteko egokia hautatzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Exosistema
Familia-etxebizitza egokia	<u>Ezagutzazkoa:</u> etxebizitzak haurren behar guztiak asetzeak duen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> etxebizitza garbi eta ordenatua edukitzeko eta hainbat jarduera egiteko espazioak bereizteko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Exosistema
Zeharkako aldagaiak			
Estatus sozioekonomiko egokia.	<u>Ezagutzazkoa:</u> baliabide ekonomiko eta kulturalen eskuragarritasun maila ezagutu hezkuntza baliabideak eskuratzeko. <u>Exekutiboa:</u> baliabide ekonomikoak hezkuntza baliabide egokietan eraldatzeko gaitasuna. Kultura-baliabide propioa erabiliz, formazio eta informazioko haurtzaroko eskakizunak kaudimenez erantzuteko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Exosistema Mikrosistema
Hezkuntza-malgutasuna	<u>Ezagutzazkoa:</u> haurren adinari eta nortasunari egokitutako estrategiak erabiltzearen garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> adingabeen ezaugarriei egokitutako estilo elkarreragilea baliatzeko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Mikrosistema
Garapen psikologikoaren faseak ezagutzea	<u>Ezagutzazkoa:</u> egutegi ebolutiboa ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> garapenaren ohiko bilakaeran alde adierazgarrii hautemateko gaitasuna.	Haurtzarora eta nerabezaroa	Makrosistema
Teoria ambientalista inplizituak	<u>Ezagutzazkoa:</u> gurasoek garapen psikologikoan duten eragina ezagutzea. <u>Exekutiboa:</u> garapena hobetze aldera hezteko, zuzentzeko eta baliabideak	Haurtzarora eta nerabezaroa	Makrosistema

	hornitzeko gaitasuna.		
Entzute aktiboa eta enpatia	<u>Ezagutzazkoa</u> : gizarte-trebetasunen moldaera-garrantzia ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : entzuteko eta besteen lekuan jartzeko gaitasuna sustatzeko gaitasuna.	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema
Asertibotasuna	<u>Ezagutzazkoa</u> : komunikazio-estiloak ezagutzea: asertiboa, oldarkorra eta pasiboa. <u>Exekutiboa</u> : norbere nahiak eta eskubideak besteenak gutxietsi edo kaltetu gabe adieraztea sustatzeko gaitasuna.	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema
Interakziorako ohiturak	<u>Ezagutzazkoa</u> : ingurune aurreikusgarri batek eragiten duen barne-segurtasunaren ondorioa ezagutzea. <u>Exekutiboa</u> : arlo guztietan interakziorako jarraibide egonkorak sortzeko gaitasuna.	Haurtzaroa eta nerabezaroa	Mikrosistema

GURASOTASUN PROGRAMEN ADIERAZLE SISTEMAK

Gurasotasun jarduerak, arrisku maila desberdineko populazio desberdinei zuzendutako programen bidez gauzatzen dira; oro har, programa guztien sakoneko filosofia, babes-faktoreak sustatu eta arrisku-faktoreak gutxitzean datza. Eremu honetako ezinbesteko praktika bat, programak ebaluazio prozedura zorrotz batetara ezartzea da. Ohiko praktika bat bihurtzen ari da, soilik, efikazia eta efizientiaren ebidentzia agertzen duten programak onartzea. Hau da, ebaluazio zurrun bat ezarri zaienak onestea. Errealitate honek, ebaluazio hori erraztuko duen tresna bat sortzearen beharra azaleratzen du.

Aurreko hori da bereziki lan honen helburua, Gurasotasun programen diseinu eta ebaluaziorako proposamen bat garatzea. Proposamenaren etekina bikoitza da. Profesionalek, beraien esku-hartze programa baliagarria eta eraginkorra dela egiaztatuko dute. Programaren finantziazioa eta ezarpena ahalbidetzen duten organoek, berriz, irizpide objektiboetan oinarrituta, programen aukeratzea bideratzeko tresna dute eskuartean, adierazle sistemak izan daitezkeen bezala.

Proposamenak 17 adierazle ditu, esku-hartze programen alderdi desberdinei erreferentzia egiten diotenak. Hauen interpretazioa errazteko, adierazleak hiru bloketan banatu dira erabilerekuaren arabera. Proposamen honek, aipatutako ikerketan (Eusko Jaurlaritza, 2012) lortutako datuak ditu abiapuntu, zeinetan, Euskal Autonomi Erkidegoko hainbat erakundeek gurasotasun programak ebaluatzeko elkarrizketak burutu ziren; jarraian agertzen den koadroan adierazle sistemen laburpena kontsultatu daiteke:

Ezarpena

Metodologia

Edukiak

GURASOTASUN PROGRAMEN KALITATE-ADIERAZLEEN PROPOSAMENA	
Balorazio orokorra	<ul style="list-style-type: none"> Gaitasunen terminoen arabera osatutako hiztegia. Gaitasunen argitasuna eta zehaztasuna.
Helburuak	<ul style="list-style-type: none"> Modu laburrean formulatzea, eta kontzeptualki baztertzailak izatea. Lorpen-mailaren adierazle neurgarriak.
Edukiak	<ul style="list-style-type: none"> Kontzeptuen argitasuna eta zehaztasuna. Edukien sakontasuna.
Materialak	<ul style="list-style-type: none"> Baden edo ez. Helburuekiko eta edukiekiko koherentzia tematikoa. Kontzeptuen argitasuna eta zehaztasuna.
Didaktika	<ul style="list-style-type: none"> Estrategia aktibo eta praktikoa erabiltzea. Eguneroko bizitzako egoera errealekara egokitzea. Hazkuntza-esperientziari berari buruz gogoeta egitea. Pertsonalki adierazgarriak diren ikaskuntzak eraikitzea. Ikuspuntu konstruktibista.
Formatu mistoa	<ul style="list-style-type: none"> Programa presentzialen edo taldekako programen espazio konfidential bat (on-line erakoa) egotea. On-line programetan aurrez aurreko laguntza egotea.

Ezarpena

Metodologia

Edukiak

Oinarri zientifikoak	<ul style="list-style-type: none"> Ikerlanetatik datozen antzeko programen oinarri zientifikoak. Programa bera etengabe ebaluatuta ebidentzia zientifikoa eskuratzea. Programa bakoitza hartzaile izango diren familietako neska-mutilen adin-tartera egokitzea. Programaren eraginkortasunari buruzko ebidentzia zientifiko espezifikoa (programak ebaluatzeari buruzko datu-baseetan oinarritua).
Ebaluazioa	<ul style="list-style-type: none"> Programen ebaluazio independentea (ahal bada, kanpoko eragileek egina). Programa ezarri aurretik, kanpoko txosten espezializatu bat eskatzea. Erabiltzailearen gogobetetasun-mailarekin lotuta ez dauden bestelako ebaluazio-prozedurak erabiltzea. Programaren ebaluazioa ezarpenaren diseinu metodologikoan eta aurrekontuan sartzea. Programaren ezaugarrien eta hartzaileengan duen eraginaren arteko atzeraelikadura-sistema bat ezartzea (ikerketa eta ekintza). Programen ezarpena luzatzeko irizpide objektiboen sistema. Programaren helburuak, edukiak eta didaktika ebaluatzerakoan, epaileen arteko fidagarritasunaren prozedura erabiltzea. Erakundearen eta kanpoko ebaluatzailearen artean ebaluazio-prozesu paraleloak martxan jartzea. Programa bakoitzaren eraginkortasunari buruzko datu-baseak kontsultatzea. Efikazia baloratzea: programaren ebaluazioan RCT sistema ezartzea (Randomized Control Trial). Eraginkortasuna ebaluatzea: programa ezartzeak zer nolako gizarte- eta ekonomia-eragina duen estimatzea.

Ezarpena

Metodologia

Edukiak

Erakunde-kudeaketa	<ul style="list-style-type: none"> Gurasotasun programak koordinatuta ezartzera eta baliabideak optimizatzen bideratutako erakunde-koordinazioa. Erakundeen barneko eta arteko programen bikoiztasuna saihestea eta zerbitzuak modu mankomunatuan eskain daitezkeen bultzatzea.
Aurrekontu-hornidura	<ul style="list-style-type: none"> Bikaintasun-mailako programak gauzatzeko behar adinako aurrekontu-hornidura: ezarpen egokia, ebaluazio zorrotza eta publizitate jarraitua.
Hizkuntza-eskaintza	<ul style="list-style-type: none"> Programak elebitan ezartzea. Etorkinen biztanlerian dauden hizkuntza eta kultura anitzekiko sentikortasuna.
Ezarpenaz arduratuko direnen profil profesionala	<ul style="list-style-type: none"> Gurasotasunaren inguruko legedia eta edukien gaineko trebakuntza espezifikoa. Gaitasun didaktikoei buruzko trebakuntza espezifikoa.

Ezarpena

Metodologia

Edukiak

Publizitatea	<ul style="list-style-type: none"> Lehen mailako prebentziorako biztanleria orokorrerako programak behar bezala hedatzea. Programaren publizitate jarraiturako estrategiak, haren eduki eta erabilgarritasuna aipatuta. Programaren publizitatea hedatzeko protokoloa haren diseinu eta aurrekontuan txertatzea. Programaren hedatze-estrategia ebaluatzea. Sormena eta eragin mediatikoa izango dituen publizitate-diseinua. Programen publizitaterako erakunde arteko estrategia koordinatuak garatzea.
Gurasotasunerako Curriculum Optimoa (GCO) egokitzea	<ul style="list-style-type: none"> Programen helburu, eduki eta materialen ebaluazioan gurasotasunaren edukietara egokitzeko irizpidea txertatzea (ikus GCOri buruzko eranskina). 0-3 bitarteko adin-tarteari begirako GPak lantzea. Gurasotasunerako Curriculum Optimoa gaur egungo familia-aniztasunera eta kulturartekotasunera egokitzea. Profesionalek gurasotasunean esku hartzeko baliabideak erabili ahal izatea. Profesionalei GCOren inguruko eduki eta trebetasunen gainean etengabeko trebakuntza ematea.

Ezarpena

Metodologia

Edukiak

Gizarte- eta komunitate-laguntza	<ul style="list-style-type: none"> • Familia eta lana uztartzeko neurriak: ordutegien malgutasuna, telelana. • Amatasun- eta aitatasun-bajak. • Hazkuntzarako eszedentziak.
Familiaren eta eskolaren arteko hezkidetzak	<ul style="list-style-type: none"> • Familiak eta eskolak partekatzen dituzten curriculum-edukiak identifikatu eta ezartzea.
Alderdi etikoak	<ul style="list-style-type: none"> • Gizarte Zientzietako eta Hezkuntzako profesionalen kode deontologikoa erabiltzea. • Baimen informatua eskuratzea, hala behar denean. • Datu profesionalen konfidentziasuna bermatzea.

- **Ezarpena.** Plan edo ideia baten inplementazio edo aplikazio edo exekuzio baten ezarpen bezala ulertzen da. Kasu honetan, programa bat martxan jartzeko beharrezkoak diren ekintza guztiak lirateke, kudeaketa eta publizitatea kasu.
 - Erakunde-kudeaketa
 - Aurrekontu-hornidura
 - Publizitatea
 - Gizarte- eta komunitate-laguntza
- **Metodologia.** Helburu batzuk lortzera bidean erabilitako prozedura multzoa eta teknika zehatz batzuen sailkapena. Bestela esanda, lan bati lotutako betebeharrak burutzeko prozedura da. Honen baitan, ondorengo adierazleak aurkitzen dira:
 - Balorazio orokorra
 - Materialak

- Ikaskuntzarako metodologia
 - Formatu mistoa
 - Ebaluazioa
 - Ezarpenaz arduratuko direnen profil profesionala
 - Alderdi etikoak
- **Edukia.** Atal honetan programan lantzen diren kontzeptu eta ezagutzari dagozkien adierazleak batzen dira.
 - Helburuak
 - Edukiak
 - Oinarri zientifikoak
 - Hizkuntza-eskaintza
 - Gurasotasunerako Curriculum Optimoa (GCO) egokitzea
 - Familiaren eta eskolaren arteko hezkidetza

Adierazle guztiek ez dute pisu berdina izango guztizko puntuazioan. Arrazoi honegatik, bi talde bereziten dira amaierako puntuazioan esleitzen zaien portzentajearen arabera. *Lehen mailakoak* edo *bigarren mailakoak* izan daitezke eta ondoren azaltzen den bezala banatzen dira:

- **Lehen mailakoak (bakoitzak amaierako puntuazioan %8ko balioa du)**

Lehen mailako izendapena hartzen dute, kalitatezko Gurasotasun esku-hartzeko programa orok bildu behar dituen oinarriko baldintzak direlako.

- ✓ Helburuak
- ✓ Edukiak
- ✓ Materialak
- ✓ Ikaskuntzarako metodologia
- ✓ Oinarri zientifikoak
- ✓ Publizitatea

- ✓ Ebaluazioa
- ✓ Profil profesionala
- ✓ GCO-ri egokitzea
- ✓ Aurrekontu-hornidura
- ✓ Familia eta eskola arteko hezkidetzaz

- **Bigarren mailakoak (bakoitzak amaierako puntuazioan %2ko balioa du)**

Lehen mailako beharrianak izan ez arren, programari balio erantsi bat emango diote.

- ✓ Balorazio orokorra
- ✓ Formatua
- ✓ Erakunde-kudeaketa
- ✓ Hizkuntza-eskaintza
- ✓ Gizarte- eta komunitate-laguntza
- ✓ Alderdi etikoak

17 adierazle hauetako bakoitzak, 1etik 6ra baloratzen diren itemez osotzen da, Lickert eskala baten bidez. Ebaluatuko duen pertsonak erabakiko du zein puntuazio ematen dion item bakoitzari bere adostasun mailaren arabera, kontutan hartuta, 1 zenbakiak desadostasuna eta 6 zenbakiak adostasuna adierazten dutela. Adierazle bakoitzak item kopuru desberdina du, baldintza edo ezaugarri kopuruaren arabera.

Adierazle bakoitzetik bi puntuazio jasotzen dira. Bata, puntuazio zuzena eta bestea, ponderatua. Puntuazio zuzena adierazlearen itemeko puntuazioen batuketaren emaitza izango da. Puntuazio ponderatua hiruko erregela baten bidez lortzen da eta egokitutako amaierako puntuazioaren portzentajearen menpe egongo da.

Emaitza guztiak azken taula batean biltzen dira eta bertan, adierazle guztien puntuazioak agertzen dira, puntuazio zuzenak nahiz ponderatuak; gai-multzo bakoitzeko guztizko puntuazioa eta azkenik, tresnan jasotako amaierako puntuazioa. Emaitzen interpretazioa burutzeko, puntuazio guztiak biltzen dituen grafiko bat gauzatzen da. Lortutako portzentajearen arabera, zutabeek kolore zehatz bat izango dute. Horrela, adierazle indartsu eta ahulenen lehen inpresio bat jasotzeko aukera izango dugu. Ondorengo interpretazio kodigoa proposatzen da:

- **Gorria: %0-25**
- **Horia: %26-50**
- **Urdina: %51-75**
- **Berdea: %76-100**

Are gehiago, datuen interpretazio hobe baterako, hiru gai-multzoekin hiru grafiko egitea gomendatzen da. Horrela, modu erraz batean identifikatu daiteke zein eremu dagoen gehiago edo gutxiago garatua.

Programak jasotako ebaluazioaren arabera, esku-hartze programaren hobekuntzara bideratutako gomendioak garatzen dira. Horretarako, jarraian adierazleen perfekziora zuzendutako zenbait jarraibide proposatzen dira. Beharrezkoa da, orientazioa, programa bakoitza bereizten duen ezaugarrietara egokitzea, horregatik, hemen errazten diren argibideak adibide baino ez dira.

Balorazio orokorra:

- Lexikoa zaindu, zehatza eta ulerkorra behar du izan.
- Dokumentuaren formatuari arreta jarri, ordena bat jarraitzea eta ondo egituratua egotea.

Helburuak:

- Helburuak berriz formulatu modu argi eta zehatz batez definituta egoteko.
- Helburuen erabilgarritasuna ebaluatu, gurasotasunaren esku-hartzearen asmoarekin bat egiteko.

Edukiak:

- Edukiak helburuekin harremandu.
- Edukiak osotu ikus-entzunezko- eta multimedia baliabideak erabiliz.

Materialak:

- Eguneratutako materialak eta eduki egokiak dituztenak erabili.
- Kostu-kalitate erlazio ona duten materialak bilatu.

Didaktika:

- Praktikoak eta eguneroko bizitzan erabilgarriak diren estrategiak abiarazi.
- Ikaskuntza prozesuetan parte hartze aktiboa sustatu.

Formatu mistoa:

- Aurrez-aurreko programa laguntzeko web gune bat sortzea eta kontrara, *on-line* programetan aurrez aurreko laguntza egotea.

Oinarri zientifikoak:

- Antzeko programetan edukien eraginkortasunaren ebidentzia zientifikoa bilatu.
- Jarduerak eta edukiak hartzaile izango den familia mota bakoitzera egokitu.

Ebaluazioa:

- Kanpo-agenteeek programa ebaluatzearen beharra.
- Ebaluazio-sistema desberdinak erabili, horien artean ikastaroaren gogobetetasunarena.
- Objektiboak diren irizpideak aurkitu ebaluazioa burutzeko.

Erakunde-kudeaketa:

- Gurasotasuna lantzen duten beste instituzio edo erakundeekin harremanetan jarri, bikoiztasunak saihesteko eta laguntza eskaintzeko.
- Beste erakunde batzuetan babesa bilatu programari publizitatea emateko.

Aurrekontu-hornidura:

- Programa eskuartean dugun aurrekontura egokitu. Programa osoa finantzatzeko aurrekontua nahikoa ez bada, eremuak lehenetsi, aurrera eramaten diren jarduerak ahalik eta kalitate hoberena izateko.

Hizkuntza-eskaintza:

- Hizkuntza desberdinetan dauden materialak eta baliabideak jaso.
- Profesional elebidunekin kontatu.

Ezarpenaz arduratuko direnen profil profesionala:

- Profesionalak gurasotasunean trebatu.
- Espezializazio desberdina duten profesionalak hautatu.

Publizitatea:

- Programaren diseinuan eta aurrekontuan, publizitatearen hedapen protokolo barneratu. Modu horretan, hasieratik lan eremu bat publizitatera bideratua egongo da.
- Publizitatea eraginkorra izan dela baieztatzeko adierazleak erabili. Adibidez: lehen mailako prebentzioa populazio orokorrera heldu dela egiaztatzeko.

Gurasotasunerako Curriculum Optimoa egokitzea:

- Programaren edukiak berrikusi eta GCO-aren aldagaiak gehitu.
- GCO-a, Esku hartzean dagoen familia- eta kultura-aniztasunera doitu.

Gizarte- eta komunitate-laguntza:

- Programan, familia-bizitza eta lana uztartzera bideratutako jarduerak barneratu; lan-utzialdia, baja edo ordezkoa zaintzarako laguntzak direla.

Familia eta eskola arteko hezkidetza:

- Eskola eta familia arteko komunikazioa eta konfiantza indartuko duten jarduerak sustatu.
- Eskolari, gurasotasunari buruzko materiala erraztu.

Alderdi etikoak:

- Familia bakoitzak jarduerak burutzeko eta gaiak lantzeko dituen iritzi desberdinak aintzat hartu, inoren sentiberatasuna ez mintzeko.
- Programa hasi aurretik, programa bera konfidentziala eta borondatezkoa dela adierazi.

ADIERAZLEAK

Balorazio orokorra

Programa aztertzean egiten den balorazioa. Ezinbestekoa da erabilitako hizkuntza ulergarria izatea, dokumentua argi antolatua egotea eta informazioa eskuragarria izatea.

Erabilitako hiztegia konpetentzia kontzeptu bidez azaltzen da.

1 2 3 4 5 6

Kontzeptuak modu argi eta zehatz batean definituta daude.

1 2 3 4 5 6

Aurkeztutako programak sailkapen eta ordena koherenteak ditu.

1 2 3 4 5 6

Formatua garbia eta argia da.

1 2 3 4 5 6

Programa nork garatu duen eta nork ezarriko duen adierazten da.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /30

Puntuazio ponderatua: /2

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Helburuak

Helburuak, dagokion programa edo esku-hartzearekin lortu nahi diren xedeak dira. Burutuko den lanaren jomuga izango da. Horretarako, ezinbestekoa izango da helburuak argi definituak izatea eta jarduerak eta materialak hauekin bat egitea. *(Gurasotasunaren esku-hartzearen kasuan, azken helburua gurasoek hazkuntza erronka eta erantzukizun bat bezala hautematea izango da, betiere, guraso bezala seme-alabak hezteko duten gaitasunean konfiantza izanik).*

Helburuak labur azaltzen dira.

1 2 3 4 5 6

Helburuak modu baztertzailer batean azaltzen dira.

1 2 3 4 5 6

Helburuak neurgarriak dira.

1 2 3 4 5 6

Helburuak gurasotasun kontzeptura egokitzen dira.

1 2 3 4 5 6

Martxan jartzen diren jarduerak lortu nahi diren helburuekin bat egiten dute.

1 2 3 4 5 6

Erabilitako materialak egokiak dira jarritako helburuak lortzeko.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /36

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Edukiak

Aurrera eraman beharreko jarduera guztiak eduki teoriko batzuetan oinarrituko dira. Eduki hauek barneratuak eta landuak behar dute izan programaren helburua lortzeko. Horretarako, programaren xedeari egokitu behar zaizkio, eta eskuragarria behar du izan zuzenduta dagoen populazioarentzako.

Edukiak argi daude.

1 2 3 4 5 6

Kontzeptuak zehatzak dira.

1 2 3 4 5 6

Edukiak, beharrezkoak diren kontzeptu guztiak biltzen ditu, sakonak dira.

1 2 3 4 5 6

Edukiek sendotasun zientifikoa dute.

1 2 3 4 5 6

Edukiak praktikara eraman dira.

1 2 3 4 5 6

Edukiak ikusizko euskarri eta bestelako materialekin osotzen dira.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /36

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Materialak

Materialak, material idatziak, ikusiak, ikus-entzunezkoak, entzutekoak izan daitezke edo baita programa bera martxan jartzeko beharrezkoak diren oinarrizko leku edo tresnak. Zenbait material ezinbestetakoak izango dira eta beste batzuk osogarriak, baina beti argiak eta erabilgarriak behar dute izan esku-hartzeko jardueren helburuentzako.

Jarduerak aurrera eramateko materialak daude.

1 2 3 4 5 6

Helburuak lortzeko baliagarriak dira.

1 2 3 4 5 6

Kalitate-prezio erlazioa egokia da.

1 2 3 4 5 6

Materialak kalitate onekoak dira.

1 2 3 4 5 6

Kantitate aldetik nahikoak dira.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /30

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Ikaskuntzarako metodologia

Esku-hartze programetan erabiltzen den irakasteko metodo edo teknika litzateke. Metodologiak zera ezarriko du: aurrera eraman beharreko jarduerak; ikuspuntua; aldaketak ebaluatzeko modua; eta programaren edukiak barneratzen diren modua. Horregatik, ongi mugatua egon behar da eta populazioaren, materialaren, baliabideen eta helburuen arabera aukeratu behar da.

Izaera praktikoa duten estrategiak erabiltzen dira.

1 2 3 4 5 6

Ikasitakoa eguneroko bizitzako egoeretara egokitzen da.

1 2 3 4 5 6

Parte hartzaileei beraien hazkuntza esperientzia propioari buruz hausnartzeko eskatzen zaie.

1 2 3 4 5 6

Esanguratsuak diren ikaskuntzen eraikuntza bilatzen da maila pertsonalean.

1 2 3 4 5 6

Ezagutzak ikasleen parte hartze aktiboarekin eraikitzen dira. (Ikuspuntu konstruktibista)

1 2 3 4 5 6

Profesionalek metodo didaktikoak eta hauen ezarpena ezagutzen dute.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /36

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Formatu mistoa

Teknologia berriei esker, programen formatuak egokitu daitezke populazioari sarbidea errazteko. Komunikazioa bide desberdinak erabil behar dira programan parte hartu ahal izateko.

Aurrez-aurreko programetan laguntzarako *on-line* espazio bat dago.

1 2 3 4 5 6

On-line programetan aurrez-aurreko laguntza dago.

1 2 3 4 5 6

Sarean dauden baliabideak erabiltzen dira.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /18

Puntuazio ponderatua: /2

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Oinarri zientifikoak

Egun, esku-hartze programa batek bere efikazia eta erabilera bermatuko duen oinarri zientifiko bat izateak ezinbesteko garrantzia du. Kasu askotan, ez da posible izango oinarri horiek aurkitzea, baina behintzat aurrera eraman beharreko jarduera batzuk ebidentzia zientifikoarekin kontatzea ahalbidetu beharko da.

Base zientifiko kontrastatua duten antzeko programak daude.

1 2 3 4 5 6

Programa uneoro ebaluatzen da ebidentzia zientifikoa erdiesteko.

1 2 3 4 5 6

Programa bideratuta dagoen familiako umeen adin-tarteari egokitua dago.

1 2 3 4 5 6

Programa honen ebidentzia zientifiko espezifikoa berresten da.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /24

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Ebaluazioa

Gero eta ohikoagoa da administrazioek, soilik, momentu eta egoera zehatz horretan ezarri nahi den populazio antzekoa eta ebaluazio positiboa duten ongi ebaluatutako programak onartzea. Ebaluazioa ezinbestekoa da programa garatu duten profesionalentzat nahiz kanpotik ebaluatu behar dutenentzat. Profesionalentzako lortu nahi izan diren emaitzak erdietsi diren eta zein neurritan lortu diren berresteko tresna izango da, etorkizunean ezartzerakoan hobekuntzak burutzea ahalbidetuz. Kanpoko kudeatzaileentzako, ebaluazioa, programaren efikazia eta finantziazio edo etorkizuneko laguntza justifikatzeko baliogarri izango da.

Programa, behin amaituta, kanpoko agente batek ebaluatuko du.

1 2 3 4 5 6

Programa ezarri aurretik kanpoko txosten espezializatu bat eskatu da.

1 2 3 4 5 6

Erabiltzaileen gogobetetasunaren ebaluazio prozedura erabiltzen da.

1 2 3 4 5 6

Erabiltzailearen gogobetetasunaz ez bezalako ebaluazio prozedura desberdinak erabiltzen dira.

1 2 3 4 5 6

Ebaluazioa, diseinu metodologikoan eta programaren aurrekontuan aurreikusia dago.

1 2 3 4 5 6

Ezaugarrien (helburuak) eta programaren ondorioen (ikerketa-ekintza) artean atzeraelikadura sistema dago, beharizanen arabera egokitzen joateko.

1 2 3 4 5 6

Programen ezarpena luzatzeko irizpide objektiboak daude.

1 2 3 4 5 6

Epaileen arteko fidagarritasuna dago, programaren helburuak, edukiak eta didaktika baloratzeko.

1 2 3 4 5 6

Ebaluazio paraleloa dago erakunde eta kanpoko agente ebaluatzailearen artean

1 2 3 4 5 6

RTC sistema (ausazko kontrola) ezarri da programaren efikazia baloratzeko.

1 2 3 4 5 6

Efizientzia eta efikazia baloratu dira programaren eragin sozial eta ekonomiko bidez.

1 2 3 4 5 6

Datu-baseak kontsultatu dira programaren eraginkortasuna berresteko.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /66

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharri edo baloraziorik:

Erakunde-kudeaketa

Programa efizientea izateko nahitaezkoa da baliabideak ahalik eta gehien probestea. Horretarako, beharrezkoa da erakunde arteko koordinazioa. Horrela, Gurasotasun jarduerak beraien artean zehatzak eta osagarriak izango dira.

Erakundeak koordinatuak daude baliabideen optimizazio handiago baterako.

1 2 3 4 5 6

Erakunde barneko zein arteko programak bikoiztea ekiditen da.

1 2 3 4 5 6

Zerbitzuak modu mankomunatuan eskaintzen dira.

1 2 3 4 5 6

Programa hezkuntza eta osasun publikoaren eremuren batean ezarrita dago.

1 2 3 4 5 6

Programari publizitatea emateko laguntza dago.

1 2 3 4 5 6

Kasuak bideratzeko erakunde arteko komunikazioa dago.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /36

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Aurrekontu-hornidura

Programa bera, ona, beharrezkoa eta berritzailea izan arren, aurrera eramateko ekonomia-hornidura nahikoarik ez bada, ez da ezarriko. Aurrekontua bat izatea, Gurasotasun programa bat martxan jartzeko oinarrizko baldintza bat da helburuak lortzeko. Horretarako, beharrezkoak izango diren baliabide ekonomikoak xehetasunez aztertu behar dira, aurrekontua justifikatu eta zentzuzkoa lortzeko.

Aurrekontua nahiko da, ezarpen egokia, ebaluazio zorrotza eta publizitate eraginkor bat dituzten programak exekutatzeko. (Bikaintasun maila, maila gorena)

1 2 3 4 5 6

Aurrekontua egoki justifikatua dago.

1 2 3 4 5 6

Aurrekontua xehatua dago.

1 2 3 4 5 6

Finantzaketaz arduratutako erakundeak burutzeko kaudimen nahikoa du.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /24

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Hizkuntza eskaintza

Programa, ezarriko den populazioaren hizkuntza errealitateari erantzun beharko dio. Horretarako, hizkuntzak ezagutzen dituzten profesionalak beharko dira eta materialak hizkuntza desberdinetan beharko dira egon.

Programa hizkuntza desberdinetan eskaintzen da.

1 2 3 4 5 6

Etorkina den populazioaren hizkuntza eta kultura arteko desberdintasunak aintzakotzen dira.

1 2 3 4 5 6

Profesionalek jakin badakite zein hizkuntzatan dagoen programa garatua.

1 2 3 4 5 6

Materialak eta baliabideak eskuragarri daude hizkuntza desberdinetan.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /24

Puntuazio ponderatua: /2

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Ezarpenaz arduratuko direnen profil profesionala

Profesional bakoitzak, norbere aurretiko ezagutza eta esperientzia bitartez, programa modu zehatz batez ezarriko du, programari norabide bat edo beste emango diolarik. Emaitzak ahalik eta onenak izateko, gomendagarria litzateke, ezagutza, prestakuntza eta praktikari dagokionez zenbait baldintza betetzea.

Profesionalek formazio espezifikoa dute legerian eta gurasotasunaren edukietan.

1 2 3 4 5 6

Profesionalak kompetentzia didaktikoetan heziak daude.

1 2 3 4 5 6

Profesionalek esperientzia dute familiekin lan egiten.

1 2 3 4 5 6

Profesional desberdinen artean formazio desberdina dago.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /24

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Publizitatea

Publizitate egokirik gabe, programak ez dira ezagutzera ematen eta hortaz, ez dira xede-populaziora heltzen. Hori dela eta publizitate jarduerak, programa burutzeko jarduera guztietan aintzakotu behar dira, hasierako diseinua, aurrekontua edo ebaluazioa kasu.

Lehen mailako prebentzio programak populazio orokorrera heltzen dira.

1 2 3 4 5 6

Eduki eta bere erabilerari dagozkien etengabeko publizitatearen erabilera ematen da.

1 2 3 4 5 6

Diseinuan eta programaren aurrekontuan publizitate zabalpenerako protokoloa barne hartzen da.

1 2 3 4 5 6

Programaren zabalpenerako estrategia ebaluatua izaten da.

1 2 3 4 5 6

Publizitate diseinuak sormena eta publizitateak duen eragin mediatikoa hartu behar ditu kontutan.

1 2 3 4 5 6

Erakunde arteko estrategia koordinatuak daude programa publizitatzeko.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /36

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Gurasotasunerako Curriculum Optimoa egokitzea

Arestian aipatu bezala, Gurasotasunerako Curriculum Optimoa (GCO), kalitatezko familia testuinguru bateko konpetentzia eta ezaugarri propio guztien sintesirako proposamen bat da. Definizio hori aintzat hartuta, Gurasotasunaren eremuan lanean diharduen edozein programak, bere edukien baitan GCOan bildutako aldagaiak barne hartzea gomendagarria litzateke, honako aldagai hauek programaren helburuekin modu zuzen batean harremanduta daudelako.

Helburuak, edukiak eta materialak Gurasotasunerako Curriculum Optimoari jarriki garatzen dira.

1 2 3 4 5 6

Helburuak, edukiak eta materialak Gurasotasunaren edukiei egokitutako irizpideei jarraituta ebaluatzen dira.

1 2 3 4 5 6

0-3 urte bitarteko adin-tartean Gurasotasunaren printzipioak jarraitzen dira.

1 2 3 4 5 6

GCOa, tokiko familia eta kultura aniztasunari egokitzean datza.

1 2 3 4 5 6

Profesionalei Gurasotasunean esku-hartzeko baliabideei sarbidea errazten zaie.

1 2 3 4 5 6

GCOri egokitutako eduki eta gaitasunen inguruko formazio jarraitua sustatzen da.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /30

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Gizarte-eta Komunitatea laguntza

Gurasotasun esku-hartze programak eraginkorrak izateko, beharrezkoak dira gizarte-eta komunitate laguntzarako neurriak, Gurasotasunaren printzipioak erraztu eta babesteko. Horrela, esku-hartze jarduerak, aldeko komunitate testuinguru bat izanik eragin handiagoa izango dute.

Familia eta lana uztartzeko neurriak begiztatzen dira, ordutegi malguak edo urrutiko lanak (telelana) kasu.

1 2 3 4 5 6

Amatasun- eta aitatasun- batak eskaintzeko erraztasunak daude.

1 2 3 4 5 6

Hazkuntzarako eszedentziak aurreikusten dira.

1 2 3 4 5 6

Ordezko zaintzarako laguntza errazten da.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /24

Puntuazio ponderatua: /2

Bestelako oharrik edo baloraziorik:

Familiaren eta eskolaren arteko hezkidetza

Eskola sozializazio agente nagusietako bat da, hori dela eta, esku-hartze programek, familiak eta eskolak modu bateratuan lan egiteko zenbait alderdi bere gain hartu behar dituzte. Komunikazio bide egokiak sortu eta instituzio bien artean konfiantza sustatu behar da.

Programan familia eta eskola artean partekatutako curriculum-edukiak barne hartzen dira.

1 2 3 4 5 6

Irakasle eta hezitzaileek gurasotasunaren printzipioetan heziak daude.

1 2 3 4 5 6

Familiei eskolarekin komunikazio ona mantendu behar dela kontzientziatu/helarazten zaie.

1 2 3 4 5 6

Familia eta eskolaren arteko harremanari "talde" izaera ematen zaio, helburu bera ardatz dutelarik.

1 2 3 4 5 6

Familiaren aldetik, profesionalen konfiantzaren gehikuntza lantzen da.

1 2 3 4 5 6

Eskolaren aldetik, familien konfiantzaren gehikuntza lantzen da.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /36

Puntuazio ponderatua: /8

Bestelako oharri edo baloraziorik:

Alderdi etikoak

Familiekin esku-hartzen denetan oinarri etiko batzuk gogoan hartu behar dira. Batetik, konfidentzialtasunari eta datu lagatzeari dagozkienak eta, bestetik, parte hartzeko askatasunari eta norbere sinesmenari dagozkienak.

Profesionalek Gizarte eta Hezkuntza Zientzien kode deontologikoa ezagutzen eta errespetatzen dute.

1 2 3 4 5 6

Beharrezkoa den jardueretan baimen informatua eskatzen da.

1 2 3 4 5 6

Profesionalen datu-konfidentzialtasuna bermatzen da.

1 2 3 4 5 6

Jarduera guztiak borondatez eramaten dira aurrera.

1 2 3 4 5 6

Erabaki hartzeetan eta iritzien adierazpenean autonomia eta askatasuna errespetatzen da.

1 2 3 4 5 6

Guztizko puntuazioa: /30

Puntuazio ponderatua: /2

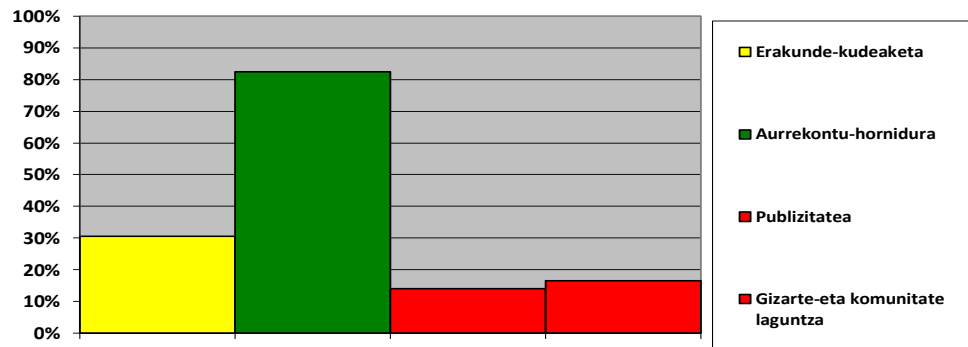
Bestelako oharrik edo baloraziorik:

ADIERAZLEAK	GUZTIZKO PUNTUAZIOA	PUNTUAZIO PONDERATUA
EZARPENA		
Erakunde-kudeaketa		
Aurrekontu-hornidura		
Publizitatea		
Gizarte- eta komunitate laguntza		
GUZTIRA		
METODOLOGIA		
Balorazio orokorra		
Materialak		
Ikaskuntzarako metodologia		
Formatu mistoa		
Ebaluazioa		
Profil profesionala		
Alderdi etikoak		
TOTAL		
EDUKIA		
Helburuak		
Edukiak		
Oinarri zientifikoak		
Hizkuntza eskaintza		
Gurasotasunerako Curriculum Optimoa egokitzea		
Familiaren eta eskolaren arteko laguntza		
GUZTIRA		
AMAIERAKO PUNTUAZIOA	/ 540	/100

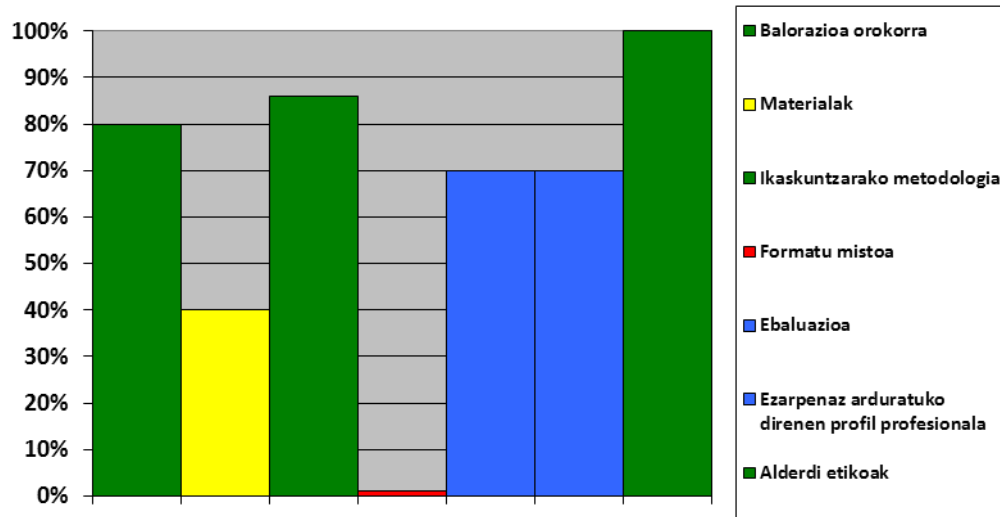
	PUNTUATZEKO EREDUA	
EZARPENA		
Erakunde-kudeaketa	22/36	0,61/2= %30,5
Aurrekontu-hornidura	20/24	6,6/8=%82,5
Publizitatea	5/36	1,1/8=%13,7
Gizarte- eta komunitate laguntza	4/24	0,33/2=%16,5
GUZTIRA	51/120	8,64/20=%43,2
METODOLOGIA		
Balorazio orokorra	24/30	1,6/2=%80
Materialak	12/30	3,2/8=%40
Ikaskuntzarako metodologia	31/36	6,8/8=%86
Formatu mistoa	0/18	0/2=%0
Ebaluazioa	47/66	5,6/8=%70
Profil profesionala	17/24	5,6/8=%70
Alderdi etikoak	30/30	2/2=%100
TOTAL	161/234	24,8/38=%65,2
EDUKIA		
Helburuak	18/36	4/8=%50
Edukiak	26/36	5,7/8=%72
Oinarri zientifikoak	6/24	2/8=%25
Hizkuntza eskaintza	19/24	1,58/2=%79
Gurasotasunerako Curriculum Optimoa egokitzea	14/30	3,73/8=%46,6
Familiaren eta eskolaren arteko laguntza	24/36	5,3/8=%66,6
GUZTIRA	107/186	22,3/42= %53,1
AMAIERAKO PUNTUAZIOA	319/ 540	55,74/100=55%

GRAFIKOAK

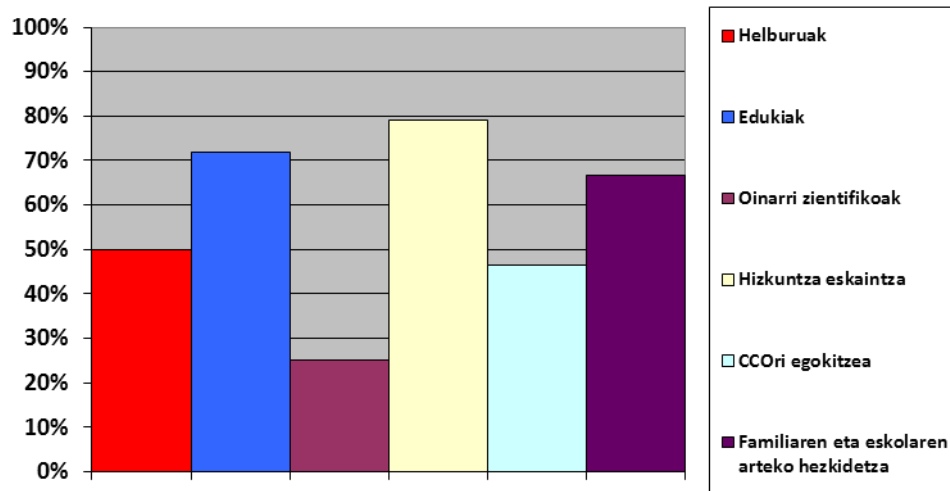
Ezarpena

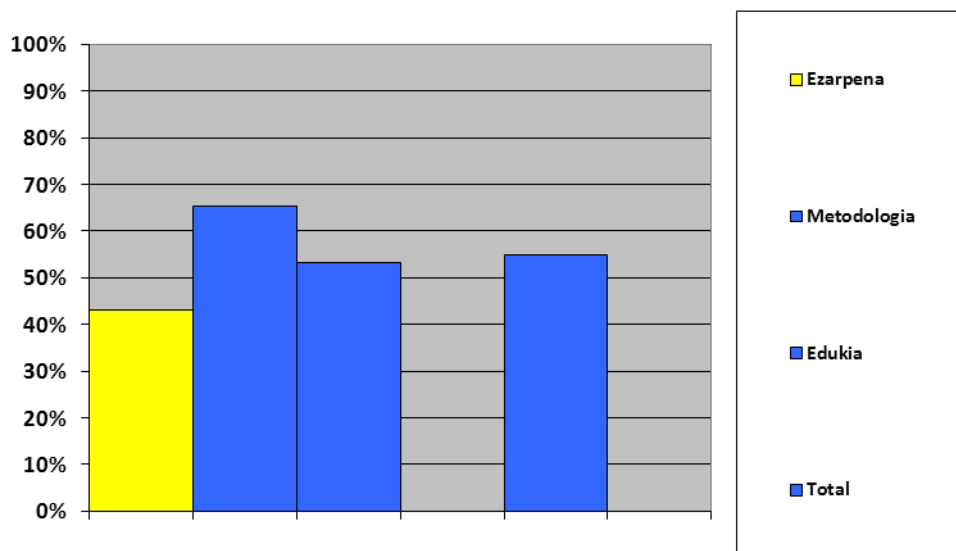
Metodologia

Edukia

Guztira

Emaitza hauek ikusita, azpimarratzekoa da bi blokeen gainetik, ezarpenaren eremua gailentzen dela. Eremu honen puntuazioa %43koa izan da gutxi gora-behera. Datu honek, programaren kudeaketari dagokion oro hobetzeko beharrezko dagoela adierazten du, publizitatea eta erakunde-kudeaketaz gain. Azaltzen diren eremu defizitarioen arabera burutzen dira beharrezko orientazioak. Orientazio hauek, arestian aipatutako irizpideetan oinarrituko dira.

ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOA

- Aos, S., Lieb, R., Mayfield, J., Miller, M. y Pennucci, A. (2004). *Benefits and costs of prevention and early intervention programs for youth*. Olympia, WA: Washington State Institute for Public Policy.
- Arranz, E. (2000). Sibling relationships: An educational resource and a way of evaluating the quality of family relationships. *Early Child Development and Care*, 164, 13–28.
- Arranz, E. (2005). Family context and psychological development in early childhood: Educational implications. En O.N. Saracho y B. Spodek. *Contemporary perspectives on families, communities, and schools for young children* (pp. 59–82). Greenwich, Connecticut: Information Age Publishing.
- Arranz, E. (Coord.) (2004). *Familia y desarrollo psicológico*. Madrid: Pearson.
- Arranz, E., Artamendi, J., Olabarrieta, F. y Martín, J. (2002). Family context and theory of mind development. *Early Child Development and Care*, 172, 1, 9–22.
- Arranz, E., Oliva, A., Olabarrieta, F., Martín, J., Manzano, A., y Richards, M. (2008). Quality of family context or sibling status? Influences on cognitive development. *Early Child Development and Care*, 178, 153–164.
- Arranz, E., Oliva, A.; Sánchez, M.; Olabarrieta, F. y Richards, M. (2010). Quality of family context and cognitive development: a cross sectional and longitudinal study. *Journal of Family Studies*, 16, 130–142.
- Arranz, E., Yenes, F., Olabarrieta, F. y Martín, J. (2001). Relaciones entre hermanos/as y desarrollo psicológico en escolares. *Infancia y Aprendizaje*, 24, 361–377.
- Asmussen K. (2011). *The Evidence-based Parenting Practitioner's handbook*. London: Routledge.
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67, 3296–3319.
- Barnett, R. y Gareis, K. (2007). Shift work, parenting behaviours, and children's socioemotional wellbeing: A whiting-family study. *Journal of Family Issues*, 28, 727–748.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4, 1–102.
- Belsky, J. (2006). Early child care and early child development. Major findings of the NICHD study of early child care. *European Journal of Developmental Psychology*, 3, 95–110.
- Bornstein, M.H. (2002). *Handbook of parenting*. 5 Vols. Mahwah, NJ: LEA Publishers.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss. Vol. 1: Attachment*. London: Hogarth Press.
- Boyum, L.A. y Parke R. D. (1995). The Role of Family Emotional Expressiveness in the Development of Children's Social Competence. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 593–607.

- Bradley, R.H. y Corwyn, R.F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53, 371–399.
- Caldwell, B., y Bradley, R. (1984). *HOME observation for measurement of the environment*. Little Rock, AR.: Centre of Child Development and Education. University of Arkansas at Little Rock.
- Cantón, J., Cortés, M. y Justicia, D. (2007). *Conflictos entre los padres, divorcio y desarrollo de los hijos*. Madrid: Pirámide.
- Conger, K., Conger, R., y Scaramella, L. (1997). Parents, siblings, psychological control and adolescent adjustment. *Journal of Adolescent Research*, 12, 113-38.
- Costello, E. J., Mustillo, S., Erkanli, A., Keeler, G. y Angold, A. (2003) Prevalence and development of psychiatric disorders in childhood and adolescence, *Archives of General Psychiatry*, 60(8), 837-844.
- Cutting, A. y Dunn, J. (1999). Theory of Mind, Emotion Understanding, Language, and Family Background: Individual Differences and Interrelations. *Child Development*, 70, 853–865.
- Denhan, S. A. y Groutl, L. (1992). Mother's Emotional Expressiveness and Coping: Relations With Preschoolers' Social-Emotional Competence. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 118, 73–101.
- Dunn, J. (1999). Siblings, Friends, and the development of social understanding. En Collins, W. A. and Laursen, B. (Eds.). *Relationships as developmental contexts. The Minnesota symposia on child psychology*, 30, (pp.263–279).Mahwah: LEA publishers.
- Flaquer, LL. (1998). *El destino de la familia*. Barcelona: Ariel.
- Flaquer, LL. (1999). *La estrella menguante del padre*. Barcelona: Ariel.
- Flores, P., Day, C., Heather, R. y Horace, A. (2007). Dialog from the field papers: Promoting mother–child attachment: Review of the past and recommendations for future intervention. *Nhsadialog: a research to practice journal for the early intervention field*, 10, 129–142.
- Garber, J., Robinson, N.S., y Valentiner, D. (1997). The relation between parenting and adolescent depression: Self-worth as a mediator. *Journal of Adolescent Research*, 12, 12-33.
- Garner, P. (2006). Prediction of prosocial and emotional competence from maternal behaviour in African American preschoolers. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 12, 179–198.
- Ge, X., Best, K. M., Conger, R. D. y Simons, R. L. (1996). Parenting Behaviours and the Occurrence and Co-occurrence of Adolescent Depressive Symptoms and Conduct Problems. *Developmental Psychology*, 32, 717-731.
- Galende, N., Sánchez, M. y Arranz, E. (2011a). The role of parent's distancing strategies in the development of five year old children 's theory of mind. *Early Child Development and Care*, 182, 2, 207–220.
- Galende, N., Sánchez, M. y Arranz, E. (2011b). The role of physical context, verbal skills, non parental

- care, social support and type of parental discipline in the development of TOM capacity five-year old children. *Social Development*, 20, 4, 865–861.
- Gobierno Vasco (2010a). *Sistema de Indicadores para el seguimiento de la realidad de la infancia y la adolescencia en la CAPV*. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales. Ikuspegiak. Observatorio de Asuntos Sociales (documento elaborado por el Servicio de Investigación Social de la Fundación EDE).
- Gobierno Vasco (2010b). *Aproximación a las necesidades y demandas de la Infancia y la Adolescencia en la CAPV*. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales. Ikuspegiak. Observatorio de Asuntos Sociales (documento elaborado por el Servicio de Investigación Social de la Fundación EDE).
- Gobierno Vasco (2011a). *III Plan Interinstitucional de Apoyo a las Familias en la Comunidad Autónoma del País Vasco (2011-2015)*. Dirección de Política Familiar y Comunitaria. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales. Vitoria Gasteiz.
- Gobierno Vasco (2011b). *Diagnóstico para el III Plan Interinstitucional de Apoyo a la Familias*. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales.
- Gobierno Vasco (2011c). *Diagnóstico sobre la Infancia y la Adolescencia en la CAPV*. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales. Ikuspegiak. Observatorio de Asuntos Sociales (documento elaborado por el Servicio de Investigación Social de la Fundación EDE).
- Gobierno Vasco (2012). Estudio de campo de los programas y actividades de Parentalidad Positiva existentes en la Comunidad Autónoma del País Vasco. III Plan Interinstitucional de Apoyo a las Familias (2011-2015). Dirección General de Política Familiar y Comunitaria. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales. Vitoria Gasteiz.
- Green, H., McGinnity, A., Meltzer, H., Ford, T. y Goodman, R. (2005) *Mental Health of Children and Young People in Great Britain, 2004*, New York: Palgrave Macmillan.
- González, M.M. (1996). Task and activities. A parent–child interaction analysis. *Learning and Instruction*, 6, 287–306.
- Grych, J. y Fincham, F. (2001). *Interparental conflict and child development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Havighurst, S.; Harley, A y Prior, M. (2004). Building preschool children’s emotional competence: A parenting program. *Early Education and Development*, 15, 423–447.
- Huttenlocher, J., Haight, W., Bryk, A., Seltzer, M. y Lyons, T. (1991). Early vocabulary growth: Relation to language input and gender. *Developmental Psychology*, 27, 236–248.
- Ibabe, I.; Jaureguizar, J y Díaz, O. (2007). *Violencia filio–parental. Conductas violentas de jóvenes hacia sus padres*. Gobierno Vasco. Departamento de Justicia, Empleo y Seguridad Social.
- Jaffee, S. R., Caspi, A., Moffitt, T. E., Polo-Tomas, M. and Taylor, A. (2007) 'Individual, family, and neighbourhood factors distinguish resilient from non-resilient maltreated children: A cumulative stressors model', *Child Abuse & Neglect*, 31(3), 231-253.

- Jaffee, S. y Poulton, R. (2006). Reciprocal effects of mothers' depression and children's problem behaviour from middle childhood to early adolescence. In A.C. Huston & M.N. Ripke. *Developmental contexts in middle childhood. Bridges to adolescence and adulthood* (pp. 107–120). Cambridge: Cambridge University Press.
- Jimenez, J. M. y Muñoz, A. (2005) Socialización Familiar y Estilos Educativos a Comienzos del Siglo XXI. *Estudios de Psicología*, 26, 315-327.
- Kerr, M., y Stattin, H. (2000). What Parents know, How They Know it, and Several Forms of Adolescent Adjustment: Further Support for a Reinterpretation of Monitoring. *Developmental Psychology*, 36, 366-380.
- Krevans, J. y Gibbs, J.C. (1996). Parents' use of inductive discipline: Relations to children's empathy and prosocial behaviour. *Child Development*, 67, 3263-3277.
- Kurdek, L. A. y Fine, M. A. (1994). Family warmth and family supervision as predictors of adjustment problems in young adolescents: Linear, curvilinear, or interactive effects? *Child Development*, 65, 1137-1146
- Landry, S.H., Smith, K., Swak, P.R. y Miller–Loncar, C. (2000). Early maternal and child influences on later independent cognitive and social functioning. *Child Development*, 71, 358–375.
- Lee, K. (2005). Intervention effects on maternal concepts of development for children 's cognitive outcomes. *Journal of human behaviour in the social environment*, 11, 77–95.
- McGorry, P. D., Purcell, R., Hickie, I. B. y Jorm, A. F. (2007) 'Investing in youth mental health is a best buy', *Medical Journal of Australia*, 187, S5-S7.
- Manzano, A. y Arranz, E. (2008). Contexto familiar, superdotación, talento y altas capacidades. *Anuario de Psicología*, 39, 289-310.
- Meins, E. (1997). *Security of attachment and the social development of cognition*. Hove: Psychology Press.
- Morrison, F.J. y Cooney, R.R. (2002). *Parenting and Academic Achievement: Multiple Paths to Early Literacy*. In Borkowsky, J.G.; Landesman Ramey, Sh. Bristol–Power, M. (Eds.). Parenting and the Child's World. Influences on Academic, Intellectual, and Social–Emotional Development (pp. 141–160). Mahwah: LEA Publishers.
- Mulder, M, Weigel, T. y Collings, K. (2008). El concepto de competencia en el desarrollo de la educación y formación profesional en algunos estados miembros de la UE: un análisis crítico. *Profesorado. Revista de Curriculum y Formación del Profesorado*, 12-3, pp 1-23
- Noller, P. y Callan, V. (1991). *The adolescent in the family*. London: Routledge.
- O'Briend, M. (2005). Review of enhancing early emotional development: Guiding parents of young children. *Infant Mental Health Journal*, 26, 284–286.
- Oates, J., Lewis, Ch. y Lamb, M. (2005). Parenting and attachment. In Sh. Ding & K. Littleton. *Children's personal and social development* (pp. 12–51). Malden, Ma.: Blackwell Publishing.

- Olds, D.; Sadler, L. y Kitzman, H. (2007). Programs for parents of infants and toddlers: recent evidence from randomised trials. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48, ¾, pp. 355–391.
- Oliva, A. y Arranz, E. (2005). Sibling relationships during adolescence. *European Journal of Developmental Psychology*, 2, 253–270.
- Oliva, A. (2006). Relaciones familiares y desarrollo adolescente. *Anuario de Psicología*, 37, 209-223.
- Oliva, A. Hidalgo, Martín, D., Parra, A. Ríos, M. y Vallejo, R. (2006). El programa Forma-Joven como marco para la formación de padres de adolescentes. En Álvarez, M. I. y Berástegui, A. (Eds.). *Educación y familia: La educación familiar en un mundo en cambio*. (pp.347-359). Madrid: Universidad Pontificia de Comillas.
- Oliva, A., Parra, A. & Arranz, E. (2008). Estilos relacionales parentales y ajuste adolescente. *Infancia y Aprendizaje*, 31, 93-106.
- Oliva, A., Parra, A., Sánchez-Queija, I. y López, F. (2007). Estilos educativo materno y paterno: evaluación y relación con el ajuste adolescente. *Anales de Psicología*, 23, 49-56.
- Oliva, A. Morago, J.M. y Parra, A. (2009). Protective effects of supportive family relationships and the influence of stressful life events on adolescent adjustment. *Anxiety, Stress & Coping*, 22, 137-152.
- Pettit, G, Bates y Dodge, K.A. (1997). *Supportive Parenting, Ecological Context, and Children's adjustment: A Seven Year longitudinal Study*. *Child Development*, 68, 908–923.
- Pike, A., Iervolino, A., Eley, Th. y Price, Th (2006). Environmental risk and young children's cognitive and behavioural development. *International Journal of Behavioural Development*, 30, 55–66.
- Pourtois, J.P. y Desmet, H. (2006). *La educación post moderna*. Madrid: Editorial Popular.
- Pridham, K., Denney, N., Pascoe, J., Chiu, Y. y Creasey, D. (1995). Mother's Solutions to Childbearing Problems: conditions and Processes. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 785–799.
- Recomendación Rec. 19 (2006). Comité de Ministros a los estados miembros del Consejo de Europa. Políticas de apoyo al ejercicio positivo de la parentalidad <http://www.coe.int/t/dg3/youthfamily> (Adoptada por el Comité de Ministros el 13 de Diciembre de 2006 en la 983ª reunión de los delegados de los ministros.
- Rodrigo, M.J., Martín, J.C., Cabrera, E. y Máiquez, M.L. (2009). Las competencias parentales en cotextos de riesgo psicosocial. *Psychosocial Intervention*, 18, 2, 113-120.
- Rodrigo, M.J.; Máiquez, M.L. y Martín, J.C. (2010a). Parentalidad positiva y políticas locales de apoyo a las familias. Orientaciones para favorecer el ejercicio de las responsabilidades parentales desde las corporaciones locales. Ministerio de sanidad y política social. Federación española de municipios y provincias. Madrid.
- Rodrigo, M.J.; Máiquez, M.L. y Martín, J.C. (2010b). La educación parental como recurso psicoeducativo para promover la parentalidad positiva. Ministerio de sanidad y política social. Federación española de municipios y provincias. Madrid.

- Rodrigo, M.J.; Máiquez, M.L. y Martín, J.C. (2011). Buenas prácticas profesionales para el apoyo a la parentalidad positiva. Ministerio de sanidad y política social. Federación española de municipios y provincias. Madrid.
- Rodrigo, M. J. (2011). Bases para el desarrollo de la parentalidad positiva. III jornadas de Parentalidad Positiva. Gobierno de España. Ministerio de Sanidad y Política Social. Palacio de Congresos: Madrid.
- Rosenblum, K., Dayton, C. y McDonough, S. (2006). Communicating feelings: links between mother's representations of their infants, parenting and infant development. En O. Mayseless (ed.). *Parenting representations: theory, research and clinical implications* (pp. 109–148). New York: Cambridge University Press.
- Saracho, O, y Spodeck, B.(eds) (2001). Contemporary Perspectives on Literacy in Early Childhood Education. *Greenwich: Information Age Publishing*.
- Shaffer, D.R. (1996). *Developmental Psychology. Childhood and Adolescence. 4th edition*. London: Brooks/Cole Publishing Company New York.
- Silk, J., Morris, A., Kanaya, T. y Steinberg, L. (2003). Psychological Control and Autonomy Granting: Opposite Ends of a Continuum or Distinct Constructs? *Journal of Research on Adolescence, 13*, 113-128.
- Sroufe, L.A. (2002). From Infant Attachment to Promotion of Adolescent Autonomy: Prospective, Longitudinal Data on the Role of Parents in Development. En J.G Borkowsky; Sh. Landesman Ramey y M Bristol–Power, (eds.). *Parenting and the Child's World. Influences on Academic, Intellectual, and Social–Emotional Development* (pp. 187–202). Mahwah: LEA Publishers.
- Steinberg, L. (2001). We know some things: parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence, 11*, 1-19.
- Steinberg, L. y Sheffield, A. (2001). Adolescent Development. *Annual Review of Psychology, 52*, 83–110.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Dornbusch, S. M. y Darling, N. (1992). Impact of Parenting Practices on Adolescent Achievement: Authoritative Parenting, school involvement and encouragement to succeed. *Child Development, 63*, 1266-1281.
- Steinberg, L. y Silk, J. S. (2002). Parenting adolescents. En I. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting* (Vol. I. Children and parenting). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Steinberg, L. y Silverberg, S. (1986). The vicissitudes of autonomy in early adolescence. *Child Development, 57*, 841-851.
- Strayer, J. y Williams, R. (2004). Children's anger, emotional expressiveness, and parenting practices. *Social development, 13*, 229–254.
- Sulloway, F.J. (2001). Birth Order, Sibling Competition, and Human Behaviour. In Holcomb, H.R. (Ed.). *Conceptual Changes in Evolutionary Psychology: Innovative Research Strategies* (pp.39–83). Dordrecht and Boston: Kluwer Academic Publishers.

- Tamis–Le Monda, C., Shannon, J., Cabrera, N. y Lamb, M. (2004). Fathers and mothers at play with their 2 and 3 year olds : contributions to language and cognitive development. *Child Development*, 75, 1806–1820.
- Thomson, R. y Williams, D. (2006). Diversity among low SES families: an exploration of predictive variables for mothers metacognitive questions to their children. *Developmental Psychology*, 3, 191–209.
- Vinden, P. (2001). Parenting attitudes and children’s understanding of mind. A comparison of Korean American an Anglo–American families. *Cognitive Development*, 16, 793–809.
- Vinden, P.G. (1997). *Parenting and theory of mind*. Paper presented at the biennial meeting of the Society for Research in Child Development. Washington. U.S.A.
- Waddell, C., McEwan, K., Shepherd, C. A., Offord, D. R. y Hua, J. M. (2005). A public health strategy to improve the mental health of Canadian children, *Canadian Journal of Psychiatry-Revue Canadienne de Psychiatrie*, 50(4), 226-233.
- Williams, W y Steinberg, R. (2002). How parents can maximize children ´s cognitive abilities. In MH Bornstein. *Handbook of parenting, Vol 5. Practical Issues on parenting*. (pp. 169–194). Mahwah, NJ: NJ: LEA Publishers.

Esker ona: ikerketa taldeak lan honen garapenean parte hartu duten pertsona eta erakunde guztiei esker onak ematen dizkio.